

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Lucie Ryšánková

**Genocida v Kambodži: Analýza případu Rudých Khmerů před Mimořádnými
komorami soudů v Kambodži**

**Genocide in Cambodia: An Analysis of the Khmer Rouge Case before the Extraordinary
Chambers in the Courts of Cambodia**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Lach, M.A., Ph.D.

OLOMOUC 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *Genocida v Kambodži: Analýza případu Rudých Khmerů před Mimořádnými komorami soudů v Kambodži* vypracovala samostatně a na základě literatury a pramenů uvedených v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne 24. 4. 2024

Podpis.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu práce prof. PhDr. Jiřímu Lachovi, M.A., Ph.D., za jeho cenné rady, ochotu a trpělivost v průběhu psaní této práce

OBSAH

ÚVOD	1
1. POJEM GENOCIDA	5
1. 1. DEFINICE GENOCIDY – RAPHAEL LEMKIN	5
1. 2. ÚMLUVA O ZABRÁNĚNÍ A TRESTÁNÍ ZLOČINU GENOCIDIA.....	6
1. 2. 1. <i>Obsah Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia</i>	7
1. 3. KONTROVERZE A KRITIKA OKOLO ČLÁNKŮ ÚMLUVY	8
2. KAMBODŽSKÁ GENOCIDA A VÝVOJ DO ROKU 1996.....	10
2. 1. POL POT A RUDÍ KHMEROVÉ	10
2. 2. DEMOKRATICKÁ KAMPUČA A KAMBODŽSKÁ GENOCIDA	11
2. 3. VIETNAMSKÁ OKUPACE A MISE UNTAC	15
3. MIMOŘÁDNÉ KOMORY SOUDŮ V KAMBODŽI.....	17
3. 1. DOPIS PRO OSN A POLITICKÁ SITUACE V LETECH 1996–1998	17
3. 2. KONEC RUDÝCH KHMERŮ	18
3. 3. ZPRÁVA SKUPINY EXPERTŮ	19
3. 4. JEDNÁNÍ A USTANOVENÍ MIMOŘÁDNÝCH KOMOR SOUDŮ V KAMBODŽI.....	20
4. PROCESY MIMOŘÁDNÝCH KOMOR SOUDŮ V KAMBODŽI.....	24
4. 1. PŘÍPAD 001: KAING GUEK EAV ALIAS „DUCH“	24
4. 2. PŘÍPAD 002: NUON CHEA, KHIEU SAMPHAN, IENG SARY A IENG THIRITH	26
4. 3. PŘÍPADY 003 & 004: SOU MET, MEAS MUTH, IM CHEAM, AO AN A YIM TITH	30
ZÁVĚR.....	33
SEZNAM ZDROJŮ A POUŽITÉ LITERATURY	36
ABSTRAKT	47
ABSTRACT	47

Úvod

V dějinách Kambodže existuje období mezi lety 1975–1979, které představuje nejtemnější léta v její historii. Za vlády Rudých Khmerů pod vedením Pol Pota zde došlo k jedné z nejstrašnějších genocid v moderní historii, při které zemřela téměř čtvrtinu národa. V tomto období byli obyvatelé této asijské země vystaveni neustálému hladomoru, nuceným pracím a tyranii. Ti, kteří měli to štěstí a tento hrůzný režim přežili, nebyli zraněni jen na těle, ale i na duši. Procesy Mimořádných komor soudů v Kambodži pak byly vyústěním čtyř desetiletí národního i mezinárodního úsilí postavit představitele Rudých Khmerů před soud.

Má bakalářská práce se neomezí pouze na zkoumání povahy kambodžské genocidy, ale zejména klade důraz na cestu k zajištění odpovědnosti za tyto činy. Zvláštní pozornost je věnována vzniku a procesům před Mimořádnými komorami soudů v Kambodži, což představuje instituci, která byla založena s cílem přinést spravedlnost.

Cílem této práce je provést podrobnou analýzu spojenou s procesem trestání Rudých Khmerů za spáchané zločiny. Je nutno podotknout, že autorka této práce je toho názoru, že samotné „trestání“ začíná již myšlenkou vytvořit soud, který by tyto zločiny trestal. Proto je podstatná část této práce věnována nejen samotným procesům, ale také vytváření smíšeného soudu, před kterým tyto procesy proběhly. V práci je kapitola věnována i samotným Rudým Khmerům a genocidě v Kambodži. Tato kapitola poskytuje lepší porozumění kontextu a zdůraznění rozměru jejich činů, což přispívá k celkovému ucelení práce.

Autorka si v práci pokládá přední výzkumnou otázku: *Jakou roli sehrály Mimořádné komory soudů v Kambodži v případě trestání zločinů spáchaných Rudými Khmery?*

Časové rozmezí pokrývá více než 60 let událostí, které souvisejí s tématem této práce. Nejranější zmíněnou událostí je vznik Strany pracujících Kampučí v roce 1960, ze které se později vyvinulo hnutí Rudých Khmerů. Časové vymezení končí rokem 2022, kdy je v poslední kapitole popsán finální rozsudek před Mimořádnými komorami soudů v Kambodži. Takto rozsáhlé časové období bude využito s cílem zachytit všechny relevantní události a poskytnout tak komplexní pohled na problematiku práce.

Bakalářská práce je rozdělena do čtyř kapitol a poté dále do podkapitol. Úvodní kapitola se bude zaměřovat na objasnění pojmu genocidy, a to jak z teoretického, tak právního hlediska. Kapitola začne reflexí Raphaela Lemkina, jelikož to byl právě on, který zavedl termín „genocida“ do světového slovníku. Dále bude uvedena Lemkinova koncepce genocidy, jak byla představena v jeho známé knize *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation – Analysis*

of Government – Proposals for Redress. Poté se bude kapitola věnovat ukotvení pojmu genocidy v mezinárodním právu, tedy Úmluvou o obránění a trestání genocidia, včetně procesu jednání a ratifikace. Podstatná část této kapitoly také představí analýzu kritiky článků této mezinárodní smlouvy.

Samotné kambodžské genocidě a souvislostem okolo ní bude věnována druhá kapitola. Ta začne zrodem Komunistické strany Kampučí, jejíž členové jsou známí jako Rudí Khmerové. Druhá kapitola taktéž představí postavy, které již od počátku hrály velkou roli pro události v období Demokratické Kampuče, včetně generálního tajemníka hnutí Pol Pota. Dále kapitola popíše ideologii Rudých Khmerů a jejich cestu k moci. Pozornost poté bude věnována samotnému období vlády Rudých Khmerů. Kapitola vylíčí životní podmínky, kterým museli obyvatelé čelit a hrůznou politiku, kterou polpotovci zavedli. Druhá kapitola rovněž přiblíží vietnamskou invazi v roce 1979 a mírovou operaci OSN v Kambodži. V průběhu této kapitoly bude taktéž analyzováno vnímání Rudých Khmerů v mezinárodním kontextu s důrazem na USA.

Třetí kapitola má za cíl zkoumat jednání a následný vznik Mimořádných komor soudů v Kambodži (ECCC). Nejprve bude zmíněna politická situace, ve které se země nacházela v roce 1996. Tento rok je pak spojený s prvotním impulzem potrestat příslušníky Rudých Khmerů za činy, které v období své vlády spáchali. Následně se kapitola zaměří na dlouhá jednání mezi Kambodžskou vládou a OSN, která předcházela oficiálnímu podpisu dohody o ustanovení tohoto hybridního tribunálu v roce 2003. Hlavním cílem této kapitoly bude analyzovat vzniklé problémy a postoje zúčastněných stran.

Čtvrtá a poslední kapitola představuje stěžejní část této práce, neboť se bude věnovat samotným procesům, které se na půdě ECCC odehrály. Každému procesu bude věnována jedna podkapitola, ve které bude případ podrobně analyzován. Důraz je kladen na to, jakou roli hrály ECCC při procesu trestání, přičemž budou zkoumány události, které ovlivnily průběh a výsledky jednotlivých případů.

Práce je případová studie, která se zaměřuje na případ trestání Rudých Khmerů. Pro dosažení cíle je v práci využita primárně metoda deskriptivní analýzy. Tato metoda je využita při všech popsaných kapitolách a je stěžejní pro celou práci. V první kapitole napomáhá k nastínění samotné definice genocidy a dále k popsání vzniku hlavního právního dokumentu. Dále je deskriptivní analýza využita pro vysvětlení událostí, které se odehrály v Kambodži těsně před, během a bezprostředně po vládě Rudých Khmerů. Zvolená metodologie je také stěžejní při analýze vzniku a činnosti Mimořádných komor soudů v Kambodži, dále jejich soudních procesů a verdiktů.

V průběhu celé práce je hojně využita kniha Rebeccy Gidley s názvem *Illiberal Transitional Justice and the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia*. Gidley se ve své knize, zejména ve druhé, čtvrté a páté kapitole, věnuje tématům, která autorce výrazně napomohly zodpovědět stanovenou výzkumnou otázku.

Při sepsání první kapitoly lze za nejdůležitější zdroj zcela jistě pokládat dílo Raphaela Lemkina s názvem *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation – Analysis of Government – Proposals for Redress*, díky kterému bylo možné uvést první koncepci pojmu genocida.

V druhé kapitole je použito rozsáhlé množství zdrojů, ze kterých je vhodné zmínit díla profesora Bena Kiernana, který je považován za předního odborníka v oblasti kambodžské genocidy. Jak jeho kniha *The Pol Pot regime* z roku 2008, tak článek *The Genocides in Cambodia, 1975–1979*, se ukázaly jako velmi přínosné literární prameny pro tuto kapitolu. Dále v rámci této kapitoly stojí za zmínku biografie Haing Ngora s názvem *Vražedná pole*, která vyšla poprvé v českém jazyce v roce 2022. Tato biografie se ukázala jako užitečný zdroj, neboť prostřednictvím očitého svědka zprostředkovala vhled do hrůzných událostí z dob vlády Rudých Khmerů.

Při zkoumání vzniku Mimořádných komor soudů v Kambodži bylo použito několik zdrojů, které napomohly nastínit situaci a objasnit postoje stran jednání. Mezi důležité prameny použité v této kapitole lze s jistotou zařadit práce profesora Stevena Ratnera či bývalého velvyslance pro otázky válečných zločinů Davida Scheffera. Přínos jejich prací autorka považuje za signifikantní, jelikož se oba jistým způsobem na jednáních přímo podíleli, a tudíž lze jejich poznatky považovat za zcela relevantní.

Poslední kapitola byla sepsána s využitím primárních informačních zdrojů a dokumentů dostupných na webu *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia*, který představuje oficiální internetovou stránku tohoto hybridního soudu. Data, která odtud byla čerpána, přispěly k faktickému uvedení informací týkající se obvinění, rozsudků a celkovému fungování soudu. Kniha Johna Ciorcari a Anne Heindel s názvem *Hybrid Justice: The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia* byla pro výzkum velmi přínosná, neboť díky ní bylo možné hlouběji porozumět událostem, které se před soudem odehrály.

Mimo výše uvedené zdroje, byla bakalářská práce vystavěna na základě širokého využití primárních a sekundárních materiálů, včetně monografií, knih a odborných nebo akademických článků publikovaných zejména na stránce JSTOR. Vzhledem k aktuálnosti a povaze některých událostí jsou tyto zdroje doplněny využitím zpravodajských stránek typu Al Jazeera nebo VOA

News. Každý z těchto zdrojů poskytl cenné informace, které autorce dopomohly při zkoumání různých aspektů této práce.

1. Pojem genocida

1. 1. Definice genocidy – Raphael Lemkin

Pojem genocida vznikl spojením řeckého slova *genos* (národ) a latinského slova *cide* (vražda) (Lemkin, 1944, s. 79). Prvním člověkem, který tento pojem použil byl Raphael Lemkin, polský právník židovského původu.

Lemkin byl studentem Lvovské univerzity, když se poprvé dozvěděl o cílených masakrech Arménů během první světové války. Zjištěním, že neexistují žádné mezinárodní zákony, které by stíhaly pachatele těchto zločinů, byl zděšen (Schabas, 2000). Na páté konferenci pro sjednocení trestního práva v Madridu v říjnu roku 1933 Lemkin představil zprávu, která navrhovala vytvoření mnohostranné úmluvy. Zpráva doporučovala, aby vyhlazování lidských skupin bylo považováno za mezinárodní trestní čin. Také pirátství a otroctví se mělo stát předmětem mezinárodního práva. V roce 1933 nazval vyhlazování skupin „barbarstvím“. O deset let později v roce 1943 vymyslel pro tento zločin nové pojmenování – genocida (Lemkin, 1946, s. 229). Během 2. světové války uprchl do Švédska, kde přednášel na Stockholmské univerzitě. Zde aktivně shromažďoval nacistické nařízení a dekrety, které překládal a analyzoval se záměrem najít vzorec německého chování, jež směřovalo k hromadnému zničení celých národů. Po udělení povolení ke vstupu Lemkin odcestoval v roce 1941 do Spojených států amerických, kde přednášel mezinárodní právo na univerzitě Yale (Holocaust Memorial Day Trust, n.d.).

V roce 1944 Lemkin vydal knihu *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation – Analysis of Government – Proposals for Redress*, ve které se vůbec poprvé objevil pojem „genocida“. Knihu vydal v reakci na zločiny páchané nacistickým Německem v Evropě. Podle jeho názoru si povaha a rozsah těchto činů žádali nové pojmenování (Gopsill, 2020, s. 77). V této knize, přesněji v deváté kapitole s názvem „Genocida“, uvedl podrobnou definici tohoto pojmu. Popisoval, že genocidou rozumíme zničení národa nebo etnické skupiny. Nemusí to nutně znamenat okamžité vyhlazení všech členů, ale spíše koordinovaný plán různých akcí zaměřených na zničení podstatných základů života národních skupin s cílem vyhladit tyto skupiny jako celek. Lemkin zdůrazňoval, že genocida směřuje k rozkladu politických a sociálních institucí, kultury, jazyka, národního cítění, náboženství a ekonomické existence, která povede k ohrožení osobní bezpečnosti, svobody, zdraví, důstojnosti i života (Lemkin, 1944, s. 79).

V knize dále požadoval revizi mezinárodního práva, jelikož události 2. světové války přesáhly pojetí válečných zločinů, jak byly pospány v Haagských úmluvách z let 1899 a 1907.

Haagské konvence navrhol upraviť tak, aby v jakékoli budúcej vojne genocidu zakazovali. Lemkin zdôraznil, že predísť genocide sa dá iba tým, ak ochrana menšín bude zabezpečená medzinárodným právom, ústavou a trestným zákonom každého štátu. Najlepší spôsob, ako dosiahnuť takýto cieľ, bol podľa neho vypracovať medzinárodný trestný zákoník, jeho ustanovenia by signatárske štáty začlenili do svojich ústav (Lemkin, 1944, s. 90–95).

V Organizácii spojených národov (OSN) Lemkin usiloval o medzinárodné a právne uznanie zločinu genocidy (Ternon, 1997, s. 13–14). Nakoniec jeho snahy boli úspešné a sám sa potom podieľal na zostavení Úmluvy o zabránení a trestaní zločinu genocidy.

1. 2. Úmluva o zabránení a trestaní zločinu genocidia

Najrozšírenejšou právnou definíciou genocidy je tá, ktorú v roku 1948 prijala OSN pod názvom Úmluva o zabránení a trestaní zločinu genocidia (ďalej len Úmluva).

Valné zhromaždenie OSN na svojom prvom zasadnutí 11. prosince 1946 zařadilo do programu otázku prevencie a stíhania zločinu genocidy (Ternon, 1997, s. 30). Téhož dňa podalo zhromaždenie v usnesení č. 96/I prvú definíciu genocidy: „*Genocida je upretím práva na život celým skupinám ľudí, stejně, jako je vražda upretím práva člověka na život. Takovéto upření práva na život otrásá lidským vědomím a má za následky velké ztráty pro lidstvo ve formě kulturních a jiných příspěvků reprezentovaných těmito lidskými skupinami a je v rozporu s morálním zákonem i s duchem a cíli OSN (OSN, 1946).*“ V tomto usnesení Valné zhromaždenie potvrdilo, že genocida je zločinom podľa medzinárodného práva. Zhromaždenie vyzvalo členské štáty OSN, aby podnikli legislatívne opatrenia na predchádzanie a stíhanie tohto zločinu. Zároveň vydalo odporúčenie zorganizovať medzinárodnú spoluprácu štátov s cieľom usnadniť rýchlu prevenciu a trestanie zločinu genocidy (Kunz, 1949, s. 739). Usnesenie tiež obsahovalo dva významné prvky. Prvým, dokument zahŕňoval i politické skupiny. Rezolúcia zmiňovala rasové, náboženské a politické skupiny. Výraz „a iné“ v dokumente dával priestor na doplnenie kategorizácie. Druhým významným prvkom bol fakt, že tu genocida bola definovaná prostredníctvom podobnosti s vraždou (Feierstein, 2014, s. 15).

Na žiadosť Valného zhromaždenia poverila Hospodárska a sociálna rada generálneho tajomníka vypracovaním návrhu Úmluvy. Tehdejší generálny tajomník Trygve Lie tento úkol delegoval na odborníkov v tejto oblasti. Tími boli už zmiňovaný Raphael Lemkin, francúzsky právnik Henri Donnedieu de Vabres a rumunský právnik Vespasian Pella (Korey, 2001, s. 30). Návrh bol predaný Komisii pre postupný rozvoj a kodifikáciu medzinárodného práva, členským štátom a tiež Komisii pre ľudská práva. Keďže neboli žiadne pripomienky, Rada návrh

dále předala Valnému shromáždění, které 20. listopadu 1947 přijalo usnesení č. 180/II. Tím se stala genocida mezinárodním zločinem, který s sebou nese státní i mezinárodní odpovědnost platící jak pro jednotlivce, tak pro státy. Hospodářská a sociální rada později jmenovala *ad hoc* výbor složený ze zástupců sedmi zemí (Číny, USA, Francie, Libanonu, Polska, SSSR a Venezuely), který pověřila vypracováním návrhu definitivního textu Úmluvy. *Ad hoc* výbor zasedal od 5. dubna do 10. května 1948. Výsledkem zasedání bylo upuštění od dřívějšího návrhu a jednomyslné přijetí návrhu Číny, který *ad hoc* výbor předal Radě a ta dále Valnému shromáždění. Valné shromáždění postoupilo návrh Šesté komisi, která během dvou měsíců věnovala více než padesát schůzi k přezkoumání a projednání. Nakonec byla Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia přijata jednomyslně Valným shromážděním OSN v pařížském Chaillot 9. prosince 1948 v usnesení č. 260/III a vstoupila v platnost 12. ledna 1951. Slovo „genocida“ tak bylo oficiálně doplněno do právního slovníku (Ternon, 1997, s. 30–33).

1. 2. 1. Obsah Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia

První článek Úmluvy připomíná usnesení č. 96/I z 11. prosince 1946. Smluvní strany zde potvrzují, že genocida, spáchaná ať za míru, nebo za války, je zločinem podle mezinárodního práva, a zavazují se proto zabraňovat mu a trestat je.

Nejdůležitější články Úmluvy jsou články II a III. V druhém článku se genocidou rozumí „*kterýkoli z uvedených činů, spáchaných v úmyslu zničit úplně nebo částečně některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou*“:

- a) usmrcení příslušníků takové skupiny;
- b) způsobení těžkých tělesných ublížení nebo duševních poruch členům takové skupiny;
- c) úmyslné uvedení kterékoli skupiny do takových životních podmínek, které mají přivodit její úplné nebo částečné fyzické zničení;
- d) opatření směřující k tomu, aby se v takové skupině bránilo rození dětí
- e) násilné převádění dětí z jedné skupiny do jiné;

Ve třetím článku je definovaný trestný čin jako:

- a) genocidium
- b) spolčení a spáchání genocidia
- c) přímé a veřejné podněcování k spáchání genocidia
- d) pokus spáchání genocidia
- e) účastenství na genocidiu

Dalšími články poté jsou článek I. a V. Ty stanovily, že pachatelé budou trestně stíháni bez ohledu na jejich pozici. Článek VI určuje, že osoby obviněné z genocidy budou souzeny buď soudem státu, kde byl zločin spáchán, nebo takovým mezinárodním soudem, kterému státy uznaly jeho pravomoc. Článek VII popisuje vydávání obviněných osob. Článek VII umožňuje všem smluvními stranám obrátit se na příslušný orgán OSN a podniknout veškeré potřebné kroky k zabránění či potlačení genocidy či jiných činů popsanych ve třetím článku Úmluvy. Pokud mezi smluvními stranami vznikne spor ohledně výkladu, provádění či plnění Úmluvy, mohou se tyto strany obrátit na mezinárodní soudní dvůr podle článku IX. Ostatní články (X až XIX) se zabývají ratifikací, přijetím, revizí a vypovězením Úmluvy (OSN, 1948).

1. 3. Kontroverze a kritika okolo článků Úmluvy

Vytvoření Úmluvy o zbránění a trestání zločinu genocidia v roce 1948 bylo velkou událostí a došlo tak k významnému kroku ve vývoji mezinárodního práva. I tato Úmluva se však setkala s kritikou a kontroverzí. V této podkapitole se hodlám věnovat kritice článku II a III.

Články II a III byly předmětem rozsáhlé kritiky, jelikož seznam skupin, které jsou dle Úmluvy chráněny, není dost jednoznačný. Minimalistická definice OSN nepovažuje za genocidu činy, které cílí na skupiny vytvořené na základě politického přesvědčení, kulturní příslušnosti, sexuální orientace či dalších kategorií. To znamená, že těmto skupinám nepovolují uplatňovat ochranná práva, jak jsou popsána v Úmluvě o genocidii (Karazsia, 2018, s. 21). Při fázi příprav textu Úmluvy bylo zjevné, že pokud budou do dokumentu začleněny politické a sociální skupiny, ohrozí to přijetí a implementaci. Zejména Sovětský svaz, Polsko, Velká Británie a Jižní Afrika se obávaly dopadů rezoluce, pokud by měla obsahovat tyto skupiny. I samotný Raphael Lemkin argumentoval, že politické skupiny by měly být z oficiálního znění Úmluvy vyloučeny. Podle něj takové skupiny postrádaly takovou úroveň jednoty, jako ty ostatní. Nakonec byly tedy politické skupiny z rezoluce vyčleněny. Vyloučení těchto skupin z textu dokumentu je kritizováno i některými historiky a sociology. Například Frank Chalk a Kurt Jonassohn v roce 1990 odsoudili definici genocidy a vyloučení politických a sociálních skupin z Úmluvy. Podle nich by genocida měla být definována jako „*forma jednostranného masového zabíjení, při kterém má stát nebo jiný orgán v úmyslu zničit skupinu. Skupinu a členství v ní pak defínuje sám pachatel.*“ Tím, že se Úmluva soustředí na povahu obětí, porušuje zásadu rovnosti před zákonem a dává tak životu spíše relativní než absolutní hodnotu. Omezením definice genocidy na čtyři skupiny tak vytváří diferencované právo. Výklad

tak může legitimizovat hypotézu, že životy některých jsou méně významné jako životy jiných. (Feierstein, 2014, s. 11–38).

Rozhodnutí OSN o vyloučení politických a dalších skupin ze znění Úmluvy o genocidii mělo za následek problematiku obvinění mnohých pachatelů. Mezi ně patří i komplikace s obviněním právě Rudých Khmerů.

2. Kambodžská genocida a vývoj do roku 1996

2. 1. Pol Pot a Rudí Khmerové

19. května 1925 se narodil Saloth Sar, kterého později budou všichni znát pod jménem Pol Pot. Byl nejmladší ze 7 dětí v rodině pěstitelů rýže s napojením na královskou rodinu. Saloth Sar vystudoval střední školu v kambodžském městě Kompong Cham a poté získal stipendium na studium radioelektriny v Paříži, kde se stal členem kambodžské sekce francouzské komunistické strany. Stipendium mu bylo ukončeno po neúspěšné zkoušce, a proto se vrátil v roce 1953 do Kambodži. Po příjezdu se společně se svým bratrem přidali ke kambodžským a vietnamským komunistům (Kiernan, 2008, s. 9–11).

V roce 1960 byla založena Strana pracujících Kampučí, kterou vedl Tou Samouth společně s Nuon Cheou, Saloth Sarem a Ieng Sarym (Ternon, 1997, s. 174). Ideologie strany byla zčásti ovlivněna jejich studiem ve Francii a francouzskou komunistickou stranou, ale také učením Mao Ce-tunga a Stalina. Příslušníci strany prosazovali radikální agrární ideologii, která odmítala západní ideje a soukromé vlastnictví. Členové strany věřili, že za jejich vlády bude obnovena sláva Kambodže, která dokonce překoná i mocnou ekonomiku středověkého království Angkor. Toho mělo být docíleno pomocí zvýšené produkce rýže prostřednictvím kolektivizace (Origins of the Khmère Rouge, n.d.).

Od 60. let 20. století se král Sihanuk intenzivně snažil potlačovat veškerá levicová hnutí. Zmizení tehdejšího předsedy Strany pracujících Kampučí v roce 1962 umožnilo Pol Potovi převzít vedení strany (Kiernan, 2008, s. 13). Na podzim roku 1966 se konalo shromáždění Strany pracujících Kampučí, kde vedení nejen rozhodlo o změně názvu na Komunistickou stranu Kampučí¹ (CPK), ale i o přesunu vedení strany na venkov. Odtud se v utajení začalo budovat jejich hnutí, které mělo za cíl zahájit ozbrojené povstání zaměřené na získání kontroly nad státem (Zelenda, 2009, s. 79–80; Origins of the Khmère Rouge, n.d.). Dle profesora Bena Kiernana (2023, s. 518), předního odborníka na kambodžskou genocidu, povstání vyeskalovalo v roce 1970, kdy se válka ve Vietnamu přelila přes hranice a USA začaly Kambodžu systematicky bombardovat.

Neustálé bombardování, všudypřítomná korupce a nečinnost krále vedly k mnoha demonstracím (Zelenda, 2009, s. 89). Této nestabilní situace využil bývalý premiér Lon Nol. S pomocí USA provedl v březnu 1970 převrat, při kterém svrhl krále Sihanuka a stal se prezidentem nově ustanovené Khmerské republiky. Sihanuk se uchýlil do exilu v Číně, odkud navázal vztahy s dříve jím opovrhovanými Rudými Khmery. Prostřednictvím rádia

¹ Král Norodom Sihanuk začal členy této strany označovat jako Rudé Khmery

Peking vyzýval obyvatele Kambodže, aby se k nim připojili v boji proti Lon Nolovu režimu (Chronology of Cambodian Event since 1950, n.d.; War closes in on Cambodia, n.d).

Americké bombardování, zpusťování země a masakr civilistů využili Rudí Khmerové jako náborovou propagandu (Kiernan, 2008, s. 17). Ne všichni se ale k Rudým Khmerům připojili dobrovolně. Když Rudí Khmerové ovládli nějakou oblast, jednoduše odvedli všechny ty, kteří byli schopni boje. Odpor znamenal smrt (Zucker, n.d.). Již v průběhu občanské války kolovaly informace o hrůzném zacházení Rudých Khmerů vůči vojenským zajatcům a civilistům (Ngor & Warner, 2020, s. 91).

V roce 1973 získali Rudí Khmerové kontrolu nad většinou venkova, Vietnamci stáhli své jednotky z Kambodže a USA ukončily bombardování. Lon Nolova vláda se zhroutila 17. dubna 1975 a Phnom Penh padl do rukou Rudých Khmerů (Zucker, n.d.).

Na základě poznatků z této podkapitoly lze tvrdit, že vzestup Rudých Khmerů je úzce spjat s politickými událostmi druhé poloviny 20. století. V tomto kontextu nelze nezmínit podíl Spojených států amerických na jejich cestě k moci. Tajné bombardování Kambodže ze strany USA totiž vyvolalo v zemi nestabilitu a chaos. Neschopnost kambodžské vlády zabránit těmto útokům vedla k nespokojenosti obyvatel, čímž bylo posíleno hnutí Rudých Khmerů, které z této situace dokázalo těžit. Během občanské války se k nim postupně přidávalo stále více příznivců, až bylo hnutí natolik silné, že dokázalo převzít moc nad touto asijskou zemí.

2. 2. Demokratická Kampač a kambodžská genocida

Ráno 17. dubna 1975 vstoupily do Phnom Penhu jednotky Rudých Khmerů a ihned nařídili, aby všichni obyvatelé město opustili. V průběhu občanské války se populace města více než zdvojnásobila, a v dubnu 1975 čítala přibližně dva miliony obyvatel. Ti všichni museli okamžitě odejít, včetně nemocných či raněných. Kdo odmítl jít, byl zabit. Vojáci obyvatele ujišťovali, že evakuace je pouze dočasná, jelikož USA se připravuje bombardovat Phnom Penh (Ngor & Warner, 2020, s. 89–112). Skutečný důvod evakuace ovšem souvisel s ideologií Rudých Khmerů, jelikož ti městem opovrhovali a označovali jej za centrum korupce a vykořisťování (Jones, 2006, s. 192–193).

Ihned poté, co Rudí Khmerové převzali moc v Kambodži, nastolili nová pravidla. Vyhlásili rok nula, zrušili měnu a trh, zakázali náboženství a drasticky omezili všechny svobody. Vzdělání, až na to propagandistické, zmizelo. Rodina jako taková přestala existovat a podřídila se *Angkaru*² (Hinton, 1998, s. 93). Sňatky aranžovala vláda, a to za jediným účelem

² *Angkar* = organizace v khmerském jazyce

– zvýšit porodnost a tím vybudovat větší pracovní sílu pro splnění zemědělských norem (Gidley, 2019, s. 46). Společnost se rozdělila do dvou skupin: první skupina, nově známá jako „noví lidé“, představovala komunitu, která dříve žila ve městech a na území ovládaném Lon Nolovou armádou. Druhá skupina představovala rolníky, kteří již před dubnem 1975 pobývali v oblastech a základnách kontrolovaných Rudými Khmery. Těm se začalo říkat „základní“ lidé“ (Kiernan, 2008, s. 164).

Po násilném vyhnání z měst byli lidé vysláni na dlouhé pochody do přidělených vesnic. Tam začal jejich život v rámci skupiny, v níž musel každý intenzivně pracovat, aby došlo ke splnění nastavených norem (Delano & Knotterns, 2018, s. 80). Fyzicky náročné práce, zahrnující stavby přehrad či kopání a budování zavlažovacího systému, byly prováděny mládeží a dospělými. Jiní pracovali ve vesnicích či na polích, kde pěstovali rýži bez moderních technologií a často i bez pomoci dobytka (Woolford; June & Um, 2021, s. 56–58). Za hrůzných podmínek a s minimálním přidělem jídla se pracovalo i 20 hodin denně (Kiernan, 1996, s. 98). Ti, kteří neplnili normu, byli obviněni ze sabotáže a následně popraveni. Pěstování rýže sloužilo nejen k zajištění potravy pro kambodžské obyvatelstvo, ale zejména jako zdroj pro získání financí na nákup zbraní k zajištění revoluce (Woolford; June & Um, 2021, s. 56–58). V noci se konaly takzvané *bomny*, na kterých Rudí Khmerové prosazovali svou ideologii (Ngkor & Warner, 2020, s. 167–169).

Jak ve svém článku zmiňuje Kiernan (2023, s. 521–525), oficiálním, avšak tajným, řídicím orgánem v období vlády Rudých Khmerů, byl Stálý výbor Ústředního výboru CPK. Dle slov Kiernana, lze členy tohoto výboru považovat za nejvíce odpovědné s ohledem na masové vraždy, zločiny proti lidskosti a genocidy spáchané v letech 1975–1979. S přihlédnutím k pozdějšímu vývoji situace je důležité ze seznamu příslušníků výboru zejména jmenovat Saloth Sara, Nuon Chea, Ieng Saryho, Khieu Samphana či Ieng Thirith.

Na počátku roku 1976 byla vyhlášena Demokratická Kampuča a zaveden takzvaný „čtyřletý“ plán, známý také jako Velký skok vpřed, který se inspiroval pětiletými plány Číny a SSSR. Plán si kladl za cíl v období 1976–1980 ztrojnásobit produkci rýže z průměrné 1 tuny z 60. let na 3 tuny na hektar. Když ale produkce rýže nešla podle plánu, začalo přibývat hladovění. Vyhladovělí obyvatelé často organizovali pokusy o povstání, které vedly ke kolektivním popravám. Těla popravených byla ponechána na polích jako odstrašující příklad pro ostatní. Odtud vznikl termín *vražedná pole* (Perry, n.d.).

Země byla rozdělena do 7 zón, z nichž každá měla vlastní hierarchii vedení (Delano & Knotterns, 2018, s. 80). Za zmínku stojí Ta Mok, vrchní tajemník jihozápadní zóny a později

velitel armády, který organizoval několik čistek a pro svou krutost si vysloužil přezdívku „Řezník“ (Obituary: Ta Mok, 2006).

Rudí Khmerové identifikovali několik nepřátel režimu a cílili na jejich likvidaci. Ihned po převzetí hlavního města byli zabíjeni bývalí vládní úředníci a vojáci Lon Nolova režimu. Rudí Khmerové je totiž vnímali jako hrozbu pro revoluci a zrádce kvůli jejich spolupráci s nepřítelem – USA. Nejpočetnější skupinu nepřátel nově nastoleného režimu představovala „vyšší“ třída. Do této skupiny patřili intelektuálové, učitelé, doktoři či mniši. Ti museli zemřít, poněvadž reprezentovali západní životní styl a pro ten nebylo v revoluční Kambodži místo. Nepřítele představoval i každý, kdo nebyl čistokrevný Khmer. Proto se vlna násilí obrátila proti Číňanům, Thajcům, Chamským muslimům, Laosanům, Kromským Khmerům³ a Vietnamcům. Od roku 1976 začali Rudí Khmerové podezřívát příslušníky z vlastních řad a mnohé z nich popravili kvůli jejich údajné vlastizrádné činnosti. Všichni zmínění nepřátelé režimu byli buďto zabíjeni na místě po odhalení jejich identity, nebo zatčeni a posláni do „bezpečnostních center“ (Korstejens, 2016, s. 133–135).

Nejznámější takové centrum bylo Tuol Sleng, neboli S-21, které řídil Kaing Guek Eav, jinak známý pod přezdívkou Duch. Lidé zde byli podrobeni brutálnímu vyslýchání, mučení a popravě (Fawthrop, 2005, s. 78–80). Z výsledků analýzy dokumentů provedené Jamesem Tynerem a jeho kolegy (2016, s. 912) nelze přesně určit, kolik osob bylo v tomto centru vězněno a zabito. Často se ale tvrdí, že zde mohlo být zadrženo přibližně 14 000 mužů, žen a dětí, přičemž je známo pouze sedm přeživších.

Kromě obnovy země měli Rudí Khmerové tendenci k expanzi, která vedla k sérii konfliktů počínaje rokem 1977. Od tohoto roku jejich jednotky pronikaly za hranice s Vietnamem a páchaly útoky na civilisty. Zpočátku se Vietnam snažil tyto útoky ignorovat kvůli obavám z možného rozpoutání bojů na dvou frontách. Poté se ale intenzita útoků začala stupňovat, a koncem roku bylo rozhodnuto o vietnamské invazi (Pradhan, 2022). 25. prosince 1978 překročily spojenecké jednotky tvořené vietnamskými vojáky a bývalými stoupenci Rudých Khmerů vietnamsko-kambodžskou hranici. Po dvou týdnech bojů Phnom Penh padl a Rudí Khmerové uprchli do džungle na pohraničí s Thajskem (Jones, 2006, s. 200–201).

Vláda Rudých Khmerů trvala tři roky, osm měsíců a 20 dní. Během tohoto období si krutý režim (vraždy, mučení, nucené přesídlování, nucené práce, hladomor a nedostatečná lékařská péče) vyžádal přibližně 1,7 milionů obětí – téměř čtvrtinu celkového obyvatelstva (Seiff, 2013, s. 52).

³ Khmerové narození ve Vietnamu

Za účelem srovnání je vhodné zmínit hrůzné události, které se udály v Číně mezi lety 1949–1976 za vlády Mao Ce-Tunga, jehož ideologie se stala inspirací pro Rudé Khmery. Mezi těmito dvěma režimy lze nalézt mnoho podobností. Kupříkladu, terčem masového zabíjení byly taktéž skupiny představující padlý režim či „vyšší“ třídu. Nejvíce obyvatel zemřelo při druhé fázi, jejímž centrem byl Velký skok vpřed, kterým se Rudí Khmerové nechali inspirovat. Třetí fáze, tj. Kulturní revoluce, představovala období, kdy byli lidé poštváni proti sobě. Dokonce i děti, ovlivněné revoluční ideologií, obviňovaly své rodiče z kontrarevolucionářství a žádaly jejich popravu. Krutý režim si za 27 let vyžádal více než 50 milionů obětí, což představovalo desetinu tehdejší populace Číny (Dikötter, 2023, s. 445–447).

Dalším případem masového vyvražďování během studené války je situace v Indonésii v letech 1965–1966. Zde začal konflikt na počátku října 1965, když došlo k zabití šesti armádních generálů. Zbylí armádní vůdci tvrdili, že akci zorganizovala Indonéská komunistická strana, jež se pokusila o převzetí moci. Na základě těchto tvrzení započala kampaň s cílem vyhubit členy této strany a sesadit prezidenta Sukarna. Během osmi měsíců bylo v Indonésii zabito přibližně půl milionu indonéských komunistů a jiných příslušníků levice. Další milion obyvatel byl vystaven soudu a mnohdy i mučení. Podobně jako v případě Kambodže, i v tomto případě se vedly debaty o tom, zda by mělo být násilí, které se v Indonésii rozpoutalo, klasifikováno jako genocida podle mezinárodního práva. Není však pochyb, že se jednalo o jeden z nejrychlejších případů masového zabíjení ve 20. století (Robinson, 2023, s. 450–451).

Obecně lze tvrdit, že mezi uvedenými událostmi je kambodžská genocida nejtragičtější z hlediska poměru počtu obětí k celkové populaci.

Na otázku, proč nebylo mezinárodní společenství schopno efektivně reagovat nejen na kambodžskou genocidu, ale i na ostatní zvěrstva studené války, lze nalézt částečnou odpověď v článku Scotta Strause (2023, s. 767–768). Ten uvádí, že i když existovaly snahy o vytvoření normy proti genocidě a dalšímu porušování lidských práv, včetně snahy o vytvoření mechanismů odpovědnosti, byla na vině právě studená válka a s tím související bipolární boj. Přestože obě mocnosti tvrdily, že mají velký zájem na ochraně lidských práv, prevence zvěrstev byla vzdálenou prioritou. V této době bylo nemožné dospět ke společnému úsilí o zastavení nebo zmírnění masového násilí proti civilistům.

2. 3. Vietnamská okupace a mise UNTAC

Po převzetí Phnom Penhu vietnamskými vojsky vznikla Lidová republika Kampuča. V počátečních letech této nově vzniklé republiky byli ve vůdčích pozicích zejména bývalí kádři Rudých Khmerů, včetně premiéra Hun Sena (Clayton, 1999, s. 343; 359).

Vietnamská okupace vyvolala odboj. Proti Vietnamci ovládané Lidové republice Kampuča bojovali v občanské válce nejen Rudí Khmerové z džungle prostřednictvím guerillových bojů, ale i hnutí Khmer Serei, kterému velel Son Sann či Jednotná národní fronta pro nezávislou, neutrální, mírovou a spolupracující Kambodžu (FUNCINPEC) pod vedením Norodoma Ranariddha (Zelenda, 2009, s. 108–109). Svět se v tuto dobu stále nacházel v období studené války, a proto se i tento konflikt neobešel bez bipolárního rozdělení. Na jedné straně byl Vietnam podporovaný SSSR, zatímco na straně druhé byla výše zmíněná hnutí, včetně Rudých Khmerů, podporována USA (McGrew & Worden, 2017, s. 1–2). V návaznosti na tyto informace lze zmínit kontroverzní situaci z konce roku 1979, kdy představitelé Rudých Khmerů získali křeslo ve Valném shromáždění OSN poté, co USA blokovala přidělení tohoto místa Vietnamu (Jones, 2006, s. 201).

V červenci 1979 byl zřízen Lidový revoluční tribunál s cílem stíhat Rudé Khmery za spáchanou genocidu. Před tímto tribunálem čelili obviněním pouze Pol Pot a Ieng Sary, jelikož ostatní vůdčí představitelé, včetně Nuon Chea či Son Sena, soudu unikli díky přátelským vztahům s Vietnamci. Bylo předloženo mnoho důkazů, ale jen málo z nich dokazovalo přímou odpovědnost dvou obžalovaných. V srpnu 1979 byli Pol Pot a Ieng Sary v jejich nepřítomnosti a bez možnosti obhajoby odsouzeni za genocidu k trestu smrti (Gidley, 2019, s. 53–55). Nicméně nulová mezinárodní pozornost a nedostatečná věrohodnost řádného trestního procesu vedly k tomu, že rozsudek nebyl považován za legitimní a tresty nebyly nikdy vykonány (Marks, 1999, s. 700–701).

Okupace Kambodže měla velký vliv na ekonomickou situaci ve Vietnamu. Země se v polovině 80. let ocitla v krizi a stala se jednou z 20 nejchudších zemí světa. V důsledku ekonomické recese a tlaku mezinárodního společenství byla vietnamská vojska oficiálně stažena z Kambodže 15. září 1989 (Guan, 2000, s. 58–59).

V letech 1987–1989 probíhala mírová jednání za aktivní participace OSN, která vyústila v podepsání Pařížské mírové dohody v říjnu roku 1991. Smlouva ustanovila vytvoření Přechodné správy Organizace spojených národů v Kambodži (UNTAC). UNTAC měla do následujících voleb v roce 1993 vykonávat moc, dohlížet na stabilitu institucí, udržovat mír v zemi, zajišťovat repatriaci uprchlíků a zejména poskytnout pomoc při sestavování nové vlády. Ve stejném roce skončila studená válka, čímž pro USA zmizela motivace pro podporu Rudých

Khmerů. Humanitární pomoc proto byla přeměřována vládě v Phnom Penhu (Gidley, 2019, s. 65–66).

Volby, které se konaly na konci května roku 1993, představovaly závěrečnou fázi mise UNTAC (Roberts, 1994, s. 157). I přestože strana FUNCINPEC získala nejvíce křesel v Národním parlamentu, nestačilo to k samostatnému sestavení vlády. Z tohoto důvodu byla podepsána dohoda o sdílení moci, která definovala dva spolupředsedy vlády – Norodoma Ranariddha z FUNCINPEC a Hun Sena z Kambodžské lidové strany (CCP) (Gidley, 2019, s. 67). V září došlo ke schválení nové ústavy zavádějící konstituční monarchii v čele s králem Norodomem Sihanukem (Freedom House, n.d.).

Tato podkapitola poukázala na to, že pád Rudých Khmerů v roce 1979 nutně neznamenal konec bojů a nestability. V kontextu této bakalářské práce je vhodné poukázat na pohled mezinárodního společenství na toto hnutí bezprostředně po jejím pádu. Na rozdíl od očekávání, se Rudí Khmerové nestali pronásledovanou skupinou. Dále je nutné opět zdůraznit roli USA, která podporovala Rudé Khmery při partyzánském boji proti Vietnamci ovládané Lidové republice Kampuča. Tato paradoxní náklonost USA k hnutí Rudých Khmerů vyvrcholila v roce 1979, kdy USA vetovaly přidělení křesla ve Valném shromáždění OSN Vietnamu, čímž jej získali Rudí Khmerové. A tak se díky této velmoci stali strůjci hrůzné genocidy legitimními představiteli Kambodže. Celkově lze v tomto období pozorovat nedostatek zájmu mezinárodního společenství o potrestání zločinů, které byly v Kambodži v letech 1975–1979 spáchány. Toto tvrzení podtrhuje skutečnost zřízení tribunálu v roce 1979, který měl za cíl soudit Rudé Khmery. Avšak nedostatečná mezinárodní pozornost a nedůvěryhodnost řádného trestního procesu oslabily legitimitu procesu a tresty nebyly uznány.

3. Mimořádné komory soudů v Kambodži

3. 1. Dopis pro OSN a politická situace v letech 1996–1998

V srpnu roku 1996 získal bývalý ministr zahraničí Rudých Khmerů Ieng Sary milost od krále Norodoma Sihanuka (ECCC, n. d.). Udání milosti vyvolalo neklid a podnítilo k akci zástupce generálního tajemníka pro lidská práva Thomase Hammarberga. Ten prostřednictvím rezoluce požádal generálního tajemníka, aby oficiálně objasnil pozici OSN v souvislosti s vytvořením trestního tribunálu stíhající Rudé Khmery. Učinil tak proto, aby podnítil spolupředsedy vlády Kambodže k oficiální žádosti o pomoc.

21. června 1997 spolupředsedové vlády oznámili, že posílají dopis generálnímu tajemníkovi OSN (Gidley, 2019, s. 80–81). V dopise pro Kofiho Annana žádal Norodom Ranariddh a Hun Sen o pomoc při trestání Rudých Khmerů za genocidu a zločiny proti lidskosti. Bylo uvedeno, že Kambodža v tomto ohledu nemá dostatečné zdroje a znalosti (OSN, 1997). Existovalo mnoho důvodů, které motivovaly předsedy k podepsání dopisu. Mimo obdržení pomoci od OSN se dopis jevil jako potenciální nástroj k oslabení hnutí Rudých Khmerů či posílení postavení Kambodže ve světě (Gidley, 2019, s. 81).

Oba předsedové vlády už od počátku mezi sebou neměli dobré vztahy. Napětí mezi nimi vyvrcholilo v roce 1997 (Peou, 1998, s. 70). S blížícími se volbami, ve kterých měl být zvolen pouze jeden premiér, si Ranariddh uvědomoval stoupající oblíbenosti Hun Sena a jeho potenciální vítězství (Zelenda, 2009, s. 116). Proto v květnu 1997 zahájil tajná jednání s Rudými Khmery o podmínkách kapitulace a spojení proti Hun Senovi. Ovšem Hun Sen se o těchto jednáních dozvěděl a provedl preventivní puč v době, kdy byl Ranariddh ve Francii. Při této akci bylo zajato mnoho stoupenců FUNCINPECu, přičemž řada z nich byla popravena. Ranariddh byl zbaven funkce a odsouzen k 30 letům vězení za nelegální dovoz zbraní a tajná jednání s Rudými Khmery (Nožina, 2007, s. 267–268; Peou, 1999, s. 21).

Mezinárodní odsouzení politických nepokojů v Kambodži přišlo téměř okamžitě. Podle mezinárodního společenství tyto události ohrozily výsledky UNTAC a mír a demokracii v Kambodži (Gidley, 2019, s. 82–83).

V této době neexistovala vysoká šance na pokrok v otázce založení trestního tribunálu. I přesto pracovali představitelé USA na způsobu, jak postavit vůdce Rudých Khmerů před soud. Na počátku roku 1998 zkoumal tehdejší americký velvyslanec pro otázky válečných zločinů David Scheffer možnost rozšíření Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii (ICTY) o komoru, která by se zabývala zločiny v Kambodži. Americká delegace usilovala o zatčení Pol Pota, aby tak vyvolala impulz k vytvoření soudních procesů. Žádná země ale

nebyla ochotna jej držet ve vazbě bez záruky soudního procesu, a tak pokus o rozšíření ICTY neuspěl.

Parlamentní volby v roce 1998 představovaly důležitý krok k obnovení legitimacy kambodžské demokracie v očích mezinárodního společenství (Gidley, 2019, s. 84–86). Podle očekávání zvítězila Hun Senova CCP, která ale nezískala dostatečné množství křesel pro samostatné sestavení vlády. Z toho důvodu vzniklo účelové spojení mezi CCP a FUNCINPEC a byla zformována nová vláda v čele s premiérem Hun Senem (Nožina, 2007, s. 271).

Přestože kambodžská vláda v tomto období podnikla první krok k zahájení jednání o vytvoření soudu s Rudými Khmery, následující politická situace znemožnila dalšímu vývoji.

3. 2. Konec Rudých Khmerů

Milost pro Ieng Saryho předznamenala začátek konce Rudých Khmerů. V jejich řadách se začalo tvořit křídlo, které hledalo možnosti, jak se vrátit zpátky na kambodžskou politickou scénu. Návrat do Kambodže byl ale podmíněn kapitulací, proti které silně vystupovala loajální skupina okolo Pol Pota. Ten v červnu 1997 nařídil vraždu bývalého ministra obrany Son Sena a dalších 14 členů jeho rodiny. V reakci na tyto události zorganizoval velitel ozbrojených jednotek Ta Mok protipolpotovský převrat, po kterém byl Pol Pot zajat a držen v domácím vězení (Nožina, 2007, s. 269).

V červenci 1997 postavili Rudí Khmerové Pol Pota před Lidový tribunál v Anlong Veng. Obvinění, kterým čelil, neměly nic společného s genocidou a zločiny proti lidskosti spáchanými v období od roku 1975 do 1979. Namísto toho byl Pol Pot odsouzen za vraždu Son Sena a jeho rodiny, pokus o vraždu Ta Moka a blokování jednání s FUNCINPEC k doživotnímu domácímu vězení (Marks, 1999, s. 701). Začátkem dubna pověřil americký prezident Bill Clinton příslušné orgány, aby podnikly potřebné kroky k zadržení představitelů Rudých Khmerů, zejména Pol Pota. Avšak pokus o zadržení hlavního představitele Rudých Khmerů byl neúspěšný, poněvadž Pol Pot zemřel 15. dubna 1998. Úmrtí Pol Pota zdůraznilo nutnost urychlení vyjednávání o zřízení trestního tribunálu pro Rudé Khmery.

V prosinci 1998 napsali Nuon Chea a Khieu Samphan dopis, ve kterém žádali Hun Sena o jejich návrat do Kambodže a ujištění, že nebudou stíháni (Gidley, 2019, s. 85–87). O několik dní později je Hun Sen přivítal ve svém domě v hlavním městě Phnom Penhu, kde Chea a Samphan složili přísahu věrnosti (Nožina, 2007, s. 270).

Za účasti Khieu Samphana a Nuon Chea byla zorganizována tisková konference, na které mimo jiné padla otázka týkající se jejich ochoty stanout před navrhovaným trestním

tribunálem. Samphan poukázal na to, že nikdo nemluvil o postavení vůdčích postav Rudých Khmerů před soud v roce 1991, kdy byla podepsána Pařížská mírová dohoda. Ta dle jeho slov kladla důraz na potřebu národního usmíření, čímž požadovala po obyvatelích Kambodže, aby byla minulost ponechána minulostí. V závěru tiskové konference Samphan prohlásil: „*Tohle je konec Rudých Khmerů*“ (Kimsong, 1998).

Krok Hun Sena přijmout Nuon Chea a Khieu Samphana zpátky do kambodžské společnosti se setkal s jistou vlnou negativity. Hun Sen byl kritizován za to, že se příliš soustředí na myšlenku národního usmíření, přičemž ale nemyslí na zahraniční reakci. Mluvílo se také o jeho neloajálnosti ke konceptu trestního tribunálu pro Rudé Khmery (Gidley, 2019, s. 89).

3. 3. Zpráva skupiny expertů

Rok po zprávě, ve které Kambodža žádala o pomoc při trestání Rudých Khmerů, jmenoval generální tajemník OSN skupinu expertů. Ta se skládala z předsedy skupiny a dlouholetého člena výboru OSN pro lidská práva Rajsoomera Lallaha, bývalého soudce ICTY sira Niniana Stephena a speciálního zpravodaje pro Myanmar v komisi OSN pro lidská práva Stevena R. Ratnera. Ti měli za úkol: 1) vyhodnotit existující důkazy proti představitelům Rudých Khmerů a určit povahu spáchaných zločinů, 2) posoudit, zda je proveditelné přivést Rudé Khmery ke spravedlnosti a 3) prozkoumat možnosti soudních řízení před mezinárodními nebo vnitrostátními soudy (Ratner, 1999, s. 949).

Na základě prozkoumaných důkazů dospěli jmenovaní experti k závěru, že zločiny, které byly spáchány v období vlády Rudých Khmerů, lze označit za genocidu, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny, nucenou práci, mučení a zločiny proti mezinárodně chráněným osobám. Dále bylo upozorněno na trestné činy podle kambodžského trestního práva: vražda, mučení, znásilnění, jiná fyzická napadení, útoky na náboženství či zneužití státní moci (OSN, 1999, V.).

Druhá otázka, která se soustředila na zadržení podezřelých, byla mnohem komplikovanější. Bylo uvedeno, že ačkoliv vláda Kambodže tvrdí, že chce postavit vůdce Rudých Khmerů před soud, v době sepsání zprávy nepodnikla žádné zatčení (Ratner, 1999, s. 950).

Jako poslední měla skupina expertů za úkol prozkoumat možnosti soudních řízení. Ukázalo se, že pouze ad hoc tribunál OSN by účinně zajistil spravedlnost. Závěrečná zpráva zdůrazňovala, že kambodžský soudní systém není dostatečně financovaný a nezávislý, aby mohl vést procesy s Rudými Khmery samostatně (Williams, 2004, s. 228). Dále bylo poukázáno na vysokou míru korupce a politickou manipulaci ze strany kambodžské vlády

(Fawthrop & Davis, 2004, s. 126). Další námitky proti vytvoření čistě kambodžského soudu mluvili o tom, že i když Kambodža podepsala Úmluvu o genocidě v roce 1950, nikdy nevypracovala potřebnou legislativu k její implementaci (Langran, 2000, s. 27).

Generální tajemník OSN návrh podpořil, zatímco Hun Sen reagoval velkým odporem. Jeho stanovisko bylo jednoznačné: kambodžská vláda nebude akceptovat doporučení OSN na vytvoření ad hoc tribunálu. S odvoláním na článek VI. Úmluvy o genocidě trval na tom, aby vedení soudních procesů probíhalo pod záštitou Kambodže. Hun Sen dále požadoval rozšíření časové jurisdikce na období od roku 1970 do roku 1988 (Fawthrop & Davis 2004, s. 131), neboť ve zprávě skupiny expertů byla omezena pouze na období mezi 17. dubnem 1975 až 7. lednem 1979 (OSN, 1999, VIII.). Tímto způsobem by bylo možné stíhat i USA za systematické bombové útoky nařízené tehdejším prezidentem Richardem Nixonem. Hun Sen předložil požadavek na rozšíření časové jurisdikce s vědomím, že takovéto podmínky by mezinárodní společenství neakceptovalo a proces jednání by se tak zpomalil. Tato Hun Senova snaha zabránit, nebo alespoň zpomalit rokování o ustanovení soudních procesů s Rudými Khmery, provázela celé období jednání (Fawthrop & Davis, 2004, s. 131).

Poté, co byl Ta Mok v březnu 1999 zatknut, se skutečné postavení vedoucí postavy Rudých Khmerů před soud stalo poprvé možnou realitou. Kambodžský ministr zahraničí Hor Nam Hong však odmítl doporučení skupiny expertů o zřízení mezinárodního tribunálu a oznámil, že Kambodža bude soudit Rudé Khmery u vlastních soudů (Scheffer, 2008, s. 6).

3. 4. Jednání a ustanovení Mimořádných komor soudů v Kambodži

Ve dnech následujících po ostrém výstupu proti návrhům obsaženým ve Zprávě skupiny expertů Hun Sen zmírnil své vyjádření o mezinárodní spolupraci a uvedl, že Kambodža uvítá pomoc právních expertů z jiných zemí.

V květnu 1999 navštívil Kambodžu zástupce generálního tajemníka pro lidská práva Thomas Hammarberg a jednal s Hun Senem o pomoci při návrhu zákona, který by umožnil mezinárodní účast v kambodžském soudním procesu (Langran, 2000, s. 28). Při této příležitosti si Kambodža vyžádala tým právních expertů z Francie, kteří by byli nápomocní při tvorbě návrhu zákona (ECCC, 1999).

V srpnu 1999 byly vytvořeny dvě pracovní skupiny. V čele delegace OSN byl Ralph Zacklin, zatímco kambodžskou delegaci vedl vrchní ministr Sok An. Ve stejný měsíc se skupiny poprvé setkaly u vyjednávacího stolu v Phnom Penhu a předložily návrhy na vytvoření soudu, který by přivedl Rudé Khmery ke spravedlnosti. Návrhy těchto dvou stran se však od sebe diametrálně lišily.

Kambodžský návrh byl prezentován jako zmocňovací zákon, který měl do stávajícího kambodžského práva implementovat ustanovení týkající se zločinů proti lidskosti a genocidy. Tento návrh popisoval vytvoření smíšeného tribunálu, který by byl součástí stávající kambodžské soudní struktury a mezinárodní soudci by v něm představovali menšinu. Systém většiny kambodžských soudců vyhodnotila OSN jako nepřijatelný. Jejich odůvodnění zahrnovalo obavy z možného selektivního výběru viníků ze strany zkorumpovaných národních soudců, jelikož bylo známo, že kambodžská vláda uzavírá politické dohody s Rudými Khmery. Návrh OSN zaujal zcela odlišný pohled, přičemž prezentoval vytvoření hybridního tribunálu mimo stávající soudní systém s většinou mezinárodních soudců. Obě strany se držely svého návrhu a nebyly ochotny ustoupit od požadavků. Vzhledem k patové situaci bylo dohodnuto, že obě strany předloží nové revidované návrhy (Fawthrop & Davis, 2004, s. 159–161).

Na Hun Senovo pozvání navštívil Scheffer v říjnu 1999 Kambodžu, přičemž předložil nový návrh týkající se vytvoření „zvláštní“ komory v kambodžském systému. Návrh prosazoval dva žalobce – jednoho kambodžského a druhého mezinárodního (Scheffer, 2008, s. 7). Poprvé byl představen i systém nadpoloviční většiny, který příznivě přijímal i Hun Sen. A tak se začal rýsovat kompromis, který by mezinárodnímu společenství umožnil schválit plány na kambodžský tribunál. Během jednání se ujal termín „mimořádná“ komora namísto „zvláštní“.

V prosinci 1999 kambodžská vláda představila nový návrh soudního zákona o vytvoření „mimořádného“ tribunálu, který měl fungovat mimo dosavadní kambodžské soudní instituce. Do zákona byl také oficiálně zakomponován systém nadpoloviční většiny (Goldston, 2006, s. 11). V návrhu však bylo ponecháno několik mechanismů, které by umožnily vládě vést politickou kontrolu, včetně klauzule, která podmiňovala vznesení obvinění pouze se souhlasem kambodžského žalobce.

OSN na tento návrh reagovala vydáním neoficiálního dokumentu, ve kterém upozornila, že návrh výrazně zaostává za standardy této organizace. OSN trvala na tom, že soudci musí být úplně osvobozeni od politického vlivu a systém nesmí být selektivní (Heder, 2001, s. 132–134).

V únoru poslal Kofi Annan dopis Hun Senovi, ve kterém požadoval záruky ze strany Kambodže ve čtyřech bodech: záruky zatčení a předání obžalovaných, vyloučení amnestie, jediného nezávislého žalobce a jmenování mezinárodních soudců výhradně generálním tajemníkem. Zatímco první dva body byly pro Kambodžu přijatelné, poslední dva vláda zcela odmítala (Gidley, 2019, s. 96–97).

V březnu 2000 byla do Phnom Penhu vyslána delegace v čele s Hansem Corellem, která měla za úkol projednat společně s kambodžskou vládou body z dopisu generálního tajemníka.

Corell nabídl, že OSN upustí od návrhu většiny mezinárodních soudců a přijme vzorec nadpoloviční většiny, pokud Kambodža přijme mezinárodního žalobce, jehož obvinění nebude možno blokovat (Heder, 2001, s. 135). Po dlouhé debatě bylo dosaženo kompromisu u všech čtyř bodů, přičemž Corell mluvil o velkém pokroku. Strany se domluvily, že konečná dohoda mezi OSN a Kambodžou bude podepsána poté, co Kambodža přijme nový zákon (Fawthrop & Davis, 2004, s. 173). Následující měsíc byl sepsán návrh Memoranda o porozumění. V tomto memorandu byl definován zákon o vytvoření ECCC, který obsahoval prvky, na kterých se obě strany dohodly (Scheffer, 2008, s. 8–9).

V listopadu vyzvala rezoluce OSN kambodžskou vládu ke schválení domácí soudní legislativy v souladu s Memorandem o porozumění. Zákon byl přijat parlamentem 29. prosince 2000 a Národním shromážděním 2. ledna 2001 (Goldston, 2006, s. 15). O šest dní později napsal Hans Corell dopis Sok Anovi, ve kterém zmínil 11 problémů ve schváleném zákoně a vyzval vládu, aby zákon pozměnila podle dohod mezi Kambodžou a OSN (Fawthrop & Davis, 2004, s. 181). I přes veškeré námitky zůstal návrh zákona beze změny, a nakonec byl oficiálně schválen králem 10. srpna 2001. Po celou dobu komunikovala Kambodža s OSN jen velmi vágně a nebyl jim dodán ani překlad konečného zákona (Gidley, 2019, s. 102–103).

V reakci na tyto události OSN 8. února 2002 oznámila, že z jednání odstupuje. Hans Corell zdůraznil, že „mimořádné“ komory, jak byly popsány v zákoně přijatém Kambodžou, nezaručovaly nezávislost, nestrannost a objektivitu, kterou by měl mít soud na kterém se OSN podílí. Kambodžská vláda byla odstoupením OSN šokována a tento krok pobouřil i jiné státy, včetně Francie či Japonska.

V červenci 2002 Hun Sen připustil, že by Kambodža mohla pozměnit zákon o ECCC (Scheffer, 2008, s. 9–10). Brzy po tomto vyjádření byla jednání obnovena. Následně Corell zahájil nové rozhovory s kambodžskou vládou v New Yorku. Na jednáních podotkl, že současný návrh pro tribunál s Rudými Khmery je tak chybný, že jedinou rozumnou cestou je začít od nuly. Následovalo další kolo vyjednávání o novém návrhu zákona, které vyvrcholilo 13. března 2003, kdy do Phnom Penhu přijel Corell. Zde týmy OSN a Kambodže vypracovaly konečný návrh nového Memoranda o porozumění (Goldston, 2006, s. 18).

Dne 2. května 2003 se Valné shromáždění sešlo k projednání finální dohody o ECCC. Následující den byla dohoda schválena a poté formálně přijata 13. května 2003, přičemž slavnostní podpis mezi OSN a Kambodžou proběhl 6. června 2003 v divadle Chaktomuk (Fawthrop & Davis, 2004, s. 205).

Dalším krokem k oficiálnímu ustanovení tribunálu bylo přijetí příslušných změn kambodžského soudního zákona z roku 2001 tak, aby byl v souladu se statutem OSN.

Tento proces byl završen v říjnu 2004, což znamenalo legislativní finalizaci soudu s Rudými Khmery (Goldston, 2006, s. 19).

Po podepsání smluv následoval tři roky dlouhý proces zakládání instituce. Ani toto období se neobešlo bez konfliktů mezi OSN a kambodžskou vládou, které se týkaly zejména korupce či sídla soudu. Důležitá otázka se soustředila i na financování tribunálu. Ten měl být financován z dobrovolných příspěvků OSN a královskou vládou Kambodže. Dne 28. dubna 2005 informoval generální tajemník OSN Hun Sena o získání dostatečných finančních prostředků a splnění požadavků ze strany OSN. Dohoda o ustanovení Mimořádných komor soudů v Kambodži tak vešla v platnost téměř dva toky po jejím podepsání. 27 kambodžských a mezinárodních soudců složilo přísahu v královském paláci 3. července 2006. Dalším úkolem ECCC bylo vypracování vnitřních pravidel pro fungování soudu. Národní a mezinárodní soudci se poprvé sešli na zasedání v listopadu 2006. Po dlouhých jednáních, během nichž se objevily první z mnoha případů rozdělení soudců na dvě skupiny – mezinárodní a kambodžské – došlo ke konečné dohodě o vnitřních pravidlech v červnu roku 2007 (Gidley, 2019, s. 119–124).

Vyjednávání popsána v této podkapitole se vyznačují šestiletými neshodami ohledně struktury, pravomocí a složení soudu. Opět lze sledovat snahu ze strany kambodžské vlády dosáhnout co největší kontroly nad formujícím se hybridním soudem. Po sérii kompromisů z obou stran byla konečná dohoda o vytvoření Mimořádných komor soudů v Kambodži podepsána v květnu 2003, čímž se finálně otevřela cesta k potrestání Rudých Khmerů.

4. Procesy Mimořádných komor soudů v Kambodži

4. 1. Případ 001: Kaing Guek Eav alias „Duch“

Prvním testem fungování soudu se stal proces s Kaing Guek Eavem, známým pod přezdívkou „Duch“, který po nástupu Rudých Khmerů k moci v roce 1975 velel bezpečnostnímu centru Tuol Seng, jinak zvaném také jako S-21. Zde osobně schvaloval rozhodnutí o mučení a smrti vězňů. V S-21 byly tyto brutální činy pečlivě dokumentovány, což umožnilo využití těchto zápisů jako důkazního materiálu po pádu režimu v roce 1979. Duch po vietnamské invazi uprchl a skrýval se téměř dvacet let, než došlo k jeho zatčení v roce 1999 a umístění do vazby pod kambodžským vojenským soudem (Cheang & Harmer, 2020). Po osmi letech ve vazební věznici byl předán ECCC, přičemž od konce července 2007 oficiálně čelil obviněním ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů (Profile: Kaing Guek Eav a.k.a. Duch, 2010; Tyner & Edwards, 2023, s. 216).

Výběr tohoto případu jako prvního nebyl náhodný. Soudci totiž věřili, že díky velkému množství důkazů a absenci jednání s kambodžskou vládou bude zamezeno neshodám či pochybnostem o odsouzení mezi národními a mezinárodními soudci (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 104). Gidley (2019, s. 127) zaznamenala vlnu negativních reakcí vyvolanou tímto výběrem, neboť sám Kaing Guek Eav měl v době procesu 66 let a těšil se vcelku dobrému zdraví, na rozdíl od ostatních vrchních představitelů Rudých Khmerů, z nichž mnozí byli starší 80 let a panovaly tak obavy, že nebudou žít dostatečně dlouho na to, aby byli řádně odsouzeni.

Proces oficiálně započal v únoru 2009 (ECCC, n.d.). V průběhu jednání Duch projevoval lítost nad svými činy a prosil o odpuštění, přičemž současně souhlasil se všemi obviněními. Jeho obhájci byli francouzský právník Francois Roux, který zastupoval mezinárodní stranu a Kar Savuth, který reprezentoval kambodžskou stranu. I když se na první pohled mohlo zdát, že spolu obhájci souzní, opak byl pravdou. Roux preferoval strategii, která se zakládala na přiznání viny a vyjádření lítosti. Tím způsobem by soud ocenil jeho spolupráci a mohl jeho trest snížit na základě polehčujících okolností. Naopak Kar Savuth požadoval okamžité propuštění, jelikož tvrdil, že jeho klient nepatří mezi vůdčí postavy Rudých Khmerů, na které se jurisdikce soudu omezila a požadoval okamžité propuštění (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 107–117).

V případě procesů před ECCC stojí za zmínku přítomnost civilních stran, neboť vůbec poprvé v historii mezinárodních soudů se oběti mohly přímo účastnit řízení. To znamenalo, že mohly uplatňovat nárok na odškodnění a měly téměř totožná práva jako obhajoba a obžaloba. (Khan & Rudy, 2010, s. 1). Názory na přítomnost civilních stran se však lišily. Thierry

Cruvellier viděl jejich zapojení jako klíčové pro lepší porozumění povahy spáchaných zločinů, přičemž však dodal, že rozumí argumentům proti tomuto přístupu, jelikož to proces znatelně zpomalilo (Kersten, 2015).

Mezi 23. až 27. listopadem 2009 probíhaly závěrečné prohlášení během kterých Duchova obhajoba žádala zproštění viny, zatímco obžaloba požadovala 40 let vězení (ECCC, 2013). Jak již bylo zmíněno výše, Duch během procesu projevoval lítost a spolupracoval, avšak v závěrečných prohlášeních otočil a snažil se snížit svoji odpovědnost argumentem, že činy, které spáchal, nedělal dobrovolně, ale na základě rozkazů přicházejících z vyšších pozic a ze strachu o svůj život a život členů jeho rodiny (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 113–114).

Soudní senát vydal verdikt 26. července 2010. Kaing Guek Eav byl odsouzen za zločiny proti lidskosti a vážné porušení Ženevských Konvencí z roku 1949 k 35 letům vězení, přičemž bylo oznámeno, že trest bude dále snížen o 5 let kvůli jeho nezákonnému zadržování v letech 1999–2007, a poté o dalších 11 let, které již ve věznici Duch strávil. Konečným trestem tedy mělo být 19 let vězení. S ohledem na civilní strany bylo oznámeno, že jako prostředek reparací budou jména poškozených a obětí vězení S-21 zapsána v rozsudku a na webu ECCC bude zveřejněna Duchova omluva obětem režimu (Saliba & Nims, 2009).

Proti tomuto verdiktu se k senátu Nejvyššího soudu odvolaly jak obžalovaný, tak obžaloba. Duch a jeho obhájci stále argumentovali, že Duch nespadá do jurisdikce soudu a žádali zproštění viny, zatímco žalobci požadovali zvýšení trestu na doživotí. Právníci civilních stran pak požadovali udělení „smysluplnějších“ repatriací (ECCC, 2012).

3. února 2012 vydal Nejvyšší soud svůj rozsudek v případě odvolání v procesu 001. Ukázalo se, že Soudní senát pochybil tím, že bral přehnaný zřetel na polehčující okolnosti a dostatečně nedbal na závažnost provedených činů, a proto byl jeho trest změněn na doživotí (DeFalco, 2012). Nadpoloviční většina soudců Nejvyššího soudu také rozhodla o zrušení rozhodnutí Soudního senátu o snížení trestu kvůli jeho nezákonnému věznění (ECCC, n.d.). Pokud jde o civilní strany, Nejvyšší soud potvrdil rozhodnutí Soudního senátu o zveřejnění omluvy na webových stránkách ECCC, a zamítl veškeré ostatní nároky na náhradu (ECCC, 2013).

Na základě informací uvedených v této kapitole lze bezpochyby tvrdit, že Mimořádné komory soudů v Kambodži sehrály zcela klíčovou roli v procesu trestání představitele Rudých Khmerů Kaing Guak Eava. Navzdory řadě výzev a kontroverzí lze tento soudní proces považovat za úspěšný, neboť došlo ke konečnému uvěznění jednoho z hlavních strůjců masového zabíjení. Toto tvrzení je podpořeno slovy Johna Ciorcari a Anne Heindel (2014, s. 105), kteří ve své knize zkoumali průběh procesu a hodnotí ho jako celkově úspěšný, ale ne

bezchybný. K úspěšnému dokončení procesu s jistotou dopomohlo velké množství důkazního materiálu. Jako jednu z největších chyb procesu lze zcela určitě identifikovat jeho délku. Jak je z textu výše zřejmé, od prvotního zatčení až po vynesení finálního rozsudku uplynulo 13 let. Za touto délkou stojí hned několik proměnných, přičemž jako první nelze opomenout dlouhé vytváření ECCC, během kterého byl Duch ve vazbě a čekal na řádný soud. Dále je v případě prvního procesu před ECCC nutné zmínit zavedení nového konceptu, tj. přímé účasti civilních stran, která však zejména v počátečních fázích nebyla řádně ošetřena, což vedlo k prodlužování procesu. Dalším kritickým bodem je samotné fungování ECCC. Z textu lze analyzovat nedostatečnou spolupráci mezi Soudním senátem a Nejvyšším soudem. To zdůrazňuje skutečnost, kdy Soudní senát vydal rozsudek, který pak Nejvyšší soud následně zrušil. V souvislosti je možné dále kritizovat Soudní senát, který nebral dostatečný ohled na vážnost spáchaných činů a vydal absolutně neadekvátní trest, což potvrzuje nespokojenost obyvatelstva, přičemž Alexander Hinton (2016, s. 242) zdůrazňuje slova kambodžské aktivistky za lidská práva Theary Seng: „*Pokud někdo dokáže zabít 14 000 lidí a dostat trest pouze 19 let – 11 hodin za každý ztracený život – co to je? Je to vtip.*“ O tom, zda se dá proces v očích obyvatelstva považovat za úspěšný, lze polemizovat. Již ze zmíněných slov kambodžské aktivistky je možné tvrdit, že zprvu obyvatelstvo s verdiktem absolutně nesouhlasilo. Po vynesení finálního rozsudku však přišla určitá míra národního usmíření a spokojenosti, což ale nelze tvrdit při ohlédnutí na reparace které obdrželi civilní strany. Je důležité zdůraznit, že případ 001 představoval první mezinárodní snahu o potrestání Rudých Khmerů, a tudíž zčásti sloužil jako „test“ pro budoucí poučení.

4. 2. Případ 002: Nuon Chea, Khieu Samphan, Ieng Sary a Ieng Thirith

Proces 002 se z počátku soustředil na čtyři vysoké představitele Rudých Khmerů – Nuon Chea, Ieng Saryho, Ieng Thirith a Khieu Samphana. Nuon Chea, jinak známý jako bratr číslo dva, zastával v době Demokratické Kampučí funkci hlavního ideologa a pravé ruky Pol Pota. Ieng Sary byl ministr zahraničí a místopředseda vlády, zatímco jeho manželka Ieng Thirith vykonávala funkci ministryně sociálních věcí. Khieu Samphan pak formálně zastával funkci hlavy státu v letech 1975–1979 (International Federation For Human Rights, 2011, s. 5).

Nuon Chea byl zatčen v září 2007 a ostatní tři podezřelí pak dva měsíce na to, v listopadu 2007, přičemž byl každý z nich obviněn ze zločinů proti lidskosti a válečných zločinů. Později se k těmto obviněním přidalo i obvinění z genocidy (Gidley, 2019, s. 128–130).

Druhý proces na půdě ECCC, označovaný jako proces 002, se vyznačoval mnohem větší složitostí, než tomu bylo u procesu 001. Ta byla způsobena nejen nedostatkem důkazů ve srovnání s předchozím případem, ale také větší politickou citlivostí z důvodu vyjednávání s kambodžskou vládou ze strany obžalovaných.

Ještě předtím, než proces oficiálně započal, se objevilo hned několik komplikací, z nichž se první týkala otázky souzení Ieng Saryho (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 134–138). Jak již bylo zmíněno v druhé kapitole, během vietnamské okupace byl v roce 1979 uspořádán Lidový revoluční tribunál, který v jejich nepřítomnosti odsoudil Ieng Saryho a Pol Pota k trestu smrti za genocidu. O 17 let později udělil král Sihanuk Sarymu milost vydáním dekretu o prominutí, čímž ho osvobodil od rozsudku smrti a přidělil mu amnestii. Na tu se Sary před ECCC odvolával a tvrdil, že právě tato amnestie zabraňuje v jeho stíhání (ECCC, n.d.). Odvolání na udanou amnestii započalo mezinárodní debatu, během které se Soudní senát zaměřil na postoje mezinárodních, národních a regionálních právníků a orgánů zabývajících se lidskými právy. S přihlédnutím na tyto názory dospěl Soudní senát k závěru, že amnestie porušují povinnost státu trestat mezinárodní zločiny tohoto rozsahu (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 140). Bylo rozhodnuto, že ve stíhání Saryho neexistují v tomto ohledu žádné překážky (ECCC, 2011).

Problematika v rámci soudního procesu 002 však nebyla omezena jen na otázku souzení Saryho, nýbrž zahrnovala i jiné komplikace, mezi které patřila i snaha diskvalifikovat soudce ze strany obžalovaných. Jako příklad lze uvést situaci, kdy týmy Chea a Saryho podaly návrhy na diskvalifikaci soudců Ney Tholova a Marcela Lemonda a jako důvod uváděly neprofesionalitu či podezření ze zaujatosti. Tyto návrhy na trvalé vyloučení soudců však byly zamítnuty (Gidley, 2019, s. 129).

Soud v případě 002 oficiálně započal v červnu 2011, avšak kvůli velikosti případu se Soudní senát v září 2012 rozhodl přerušit proces a rozdělit jej na případ 002/01 a 002/02 (Vianney-Liaud, 2014, s. 5). Příklad 002/01 se zabýval nuceným přesunem obyvatelstva a zabíjením vojáků Lon Nolova režimu na popravišti Tuol Po Chrey. Příklad označovaný jako 002/02 se pak měl týkat mnohem rozsáhlejších zločinů, včetně genocidy chamských a vietnamských skupin, perzekucí představitelů Lon Nolova režimu, zacházení s budhisty, nucenými sňatky, čistkami uvnitř Rudých Khmerů a zločiny na pracovištích či v bezpečnostních centrech (Đorđeska, 2022). Po rozdělení případů pak oficiální proces v případě 002/01 započal 21. listopadu 2011 (ECCC, 2016).

Ani průběh procesů se neobešel bez problematických situací, z nichž je jako první nutné zmínit okolnosti ohledně zdraví obviněných a s tím spojené propuštění Ieng Thirith, u které

bylo již od roku 2011 psychiatry potvrzeno, že trpí demencí způsobenou Alzheimerovou chorobou. Na tuto diagnózu reagoval Soudní senát a jednomyslně ji shledal nezpůsobilou k soudu a nařídil její okamžité propuštění. Nejvyšší soud však toto rozhodnutí zrušil a nařídil, aby byla Thirith poskytnuta lékařská péče po dobu šesti měsíců, a poté byla znovu posouzena její způsobilost k soudu (Gidley, 2019, s. 131). Po uplynutí stanovené doby proběhlo zdravotní vyšetření, které opětovně potvrdilo předchozí shledání, a proto Soudní senát potvrdil dřívější rozhodnutí a Ieng Thirith byla definitivně propuštěna (VOA, 2012). Dalším úderem pro obyvatelstvo, které čekalo na spravedlivé potrestání vůdců Rudých Khmerů, bylo oznámení o úmrtí Ieng Saryho v březnu 2013 (Carmicheal, 2013). Smrt Saryho poukázala na pomalé tempo procesu ECCC. Po smrti Saryho tak zůstali jen dva obžalovaní, kteří měli stanout před soudem – Nuon Chea a Khieu Samphan.

Další problematické situace v rámci procesu 002 zahrnovaly financování tribunálu či předvolání osob ve vysokých vládních funkcích. Kambodžská vláda přestala plnit svou povinnost poskytování platu národním zaměstnancům ECCC, což vyvolalo jejich stávkou. Kvůli těmto okolnostem se proces ocitl v patové situaci, a proto OSN poskytla Kambodžské vládě půjčku na pokrytí nevyplacených platů, aby byla stávka ukončena a proces mohl pokračovat (International Federation For Human Rights, 2013). Další kontroverze nastaly v souvislosti s předvoláním osob ve vysokých vládních funkcích, včetně bývalých členů Rudých Khmerů. Obhajoba se opakovaně snažila o rozhovor s bývalým králem Norodomem Sihanukem či jinými úředníky, mezi kterými byl i Hun Sen. Kambodžská vláda však předvolání svých úředníků odmítala a na jejich stranu se postavili i národní soudci ECCC (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 147–152).

Dne 7. srpna 2014 vydal Soudní senát rozsudek v případě 002/01, ve kterém byli Nuon Chea a Khieu Sampha shledáni vinnými podle teorie společného zločinného plánu⁴ ze zločinů proti lidskosti k doživotnímu vězení (ECCC, 2016; Open Society Justice Initiative, 2019). Brzy po vynesení verdiktu podala obhajoba i obžaloba odvolání k Nejvyššímu soudu. Nuon Chea i Khieu Samhan ve svém odvolání žádali zproštění všech obvinění, přičemž se odvolávali na nespravedlnost postupu ECCC či nesprávnost dokazování jejich viny. Dne 23. listopadu 2016 vydal Nejvyšší soud rozsudek v případě odvolání, ve kterém potvrdil trest doživotního

⁴ Tato teorie je založena na tvrzení, že všichni účastníci kriminální činnosti jsou rovnocenně odpovědní, bez ohledu na jejich pozici a míru jejich zapojení v této činnosti. Tento koncept je používán zejména u válečných zločinů a zločinů proti lidskosti (Novotná, n.d.).

vězení, avšak zrušil některé rozhodnutí Soudního senátu, včetně odsouzení za zločiny spáchané na popravišti Toul Po Chrey či vyhlazování kvůli nedostatečným důkazům (ECCC, 2016).

Proces v druhé větvi případu 002, tedy 002/02, započal 17. října 2014, přičemž rozsudek padl až o čtyři roky později, přesněji 16. listopadu 2018 (ECCC, n.d.). Opět byla využita teorie společného zločinného plánu a podle ní pak byli oba obžalovaní shledáni vinnými z genocidy, zločinů proti lidskosti a porušení Ženevských konvencí z roku 1949 k doživotnímu trestu vězení. Nuon Chea byl shledán vinným ve všech bodech obvinění z genocidy, tedy genocidy Vietnamců a muslimské menšiny Cham. Khieu Samphan byl shledán vinným z genocidy Vietnamců, přičemž obvinění z genocidy Chamů bylo stáhnuto (ECCC, n.d.; Ellis-Petersen, 2018). Soudní senát vzal také v úvahu předešlé odsouzení na doživotí a sloučil tresty v případech 002/01 a 002/02 do jediného trestu doživotního vězení (ECCC, n.d.).

Nuon Chea v srpnu 2019 zemřel, a proto bylo odvolací řízení v případě 002/02, které započalo v roce 2021, vedeno pouze s Khieu Samphanem (Tocháček, 2023). Ten před soudem odmítal veškerá předešlá obvinění a přednesl hned několik argumentů, které měly vést ke zproštění jeho viny. Dne 22. září 2022 vydal Nejvyšší soud rozhodnutí, ve kterém zamítl Samphanovi argumenty k odvolání a definitivně mu byl udělen doživotní trest (Al Jazeera Staff, 2022). Samphanovi je k datu sepsání této bakalářské práce 92 let a je umístěn v Kambodžské státní věznici (Cheang, 2023).

Již v říjnu 2021 ECCC oznámily, že po vynesení finálního rozsudku nad Khieu Samphanem, ukončí svou činnost (Soco, 2021). Z tohoto důvodu a z důvodů uvedených v následující podkapitole lze Samphana považovat za posledního představitele Rudých Khmerů, který byl za své činy potrestán.

Na základě uvedených informací je opět zcela zjevné, že Mimořádné komory soudů v Kambodži sehrály zcela jedinečnou úlohu v případě trestání Rudých Khmerů. Oproti předchozímu soudnímu řízení se však tento proces potýkal s mnohem rozsáhlejšími problémy. Prvním z nich byla nedostatečnost důkazů. Proces byl dále komplikován otázkou souzení Ieng Saryho či skutečností, že se žádný obviněný ke svým činům nepřiznal. I v tomto případě lze kritizovat délku procesu, neboť od prvního zatčení trvalo dlouhých 15 let, než bylo dosaženo definitivního verdiktu. Tuto zdlouhavost lze přičíst složitosti případu či mnohým komplikacím, které v případě nastaly. Kritika ohledně příliš dlouhého trvání soudního procesu je podtržena tím, že během procesu zemřeli tři ze čtyř obviněných. V průběhu procesu lze sledovat snahu o zpomalení či úplnou sabotáž ze strany Kambodže. Toto tvrzení je možné vysvětlit událostmi, kdy Kambodža odmítala vyplatit národní zaměstnance soudu či blokovala předvolání vysokých vládních představitelů. Pokud se zaměříme na celkové hodnocení případu ze strany odborníků,

můžeme kupříkladu uvést prohlášení Davida Schaffera (2018), který hodnotí práci soudu jako nepopiratelný úspěch, a dokonce jej srovnává s procesy v Norimberku. Open Society Justice Initiative (2019, s. 6) pak proces hodnotí jako velký úspěch, a to zejména s ohledem na rozsah souzených zločinů. V kontextu činů spáchaných v Kambodži jsou rozsudky významné tím, že soudí i zločiny genocidy. Zde se dostáváme k problému, který rezonuje kambodžskou společností i celým světem. Mnoho z nich vidí činy Rudých Khmerů jako genocidu proti kambodžskému obyvatelstvu. Toto tvrzení je však vyvráceno slovy Kiernana (2023, s. 534). Ten uvádí, že pouze asi 21 procent obětí režimu lze považovat za oběti genocidy. Je tomu tak proto, že mnoho obětí patřilo k politickým a sociálním skupinám, které však nejsou chráněny Úmluvou z roku 1948.

4. 3. Případy 003 & 004: Sou Met, Meas Muth, Im Cheam, Ao An a Yim Tith

Od roku 2008 se začalo hovořit o otevření dalších dvou případů poté, co mezinárodní žalobce Robert Petit jmenoval dalších pět představitelů Rudých Khmerů, kteří by dle něj měli stanout před soudem. Mezi pětici jmen byli Sou Met – bývalý velitel letectva, Meas Mouth – bývalý velitel námořnictva, Im Cheam – bývalá tajemnice okresu v severozápadní zóně, Ao An – bývalý náměstek tajemníka pro centrální zónu a Yim Tith – bývalý zástupce tajemníka jihozápadní zóny (Open Society Justice Initiative, 2019, s. 8–11; Ciorciari & Heindel, 2014, s. 176). Petitův kambodžský protějšek, Chea Leang, však zahájení nových procesů odmítl. Petit argumentoval, že i tito jedinci spáchali závažné trestné činy spadající do jurisdikce soudu, a tudíž by měli být podrobeni vyšetřování (Gidley, 2019, s. 136).

Proti případům 003 a 004 se postavila nejen kambodžská část soudu, ale také kambodžská vláda. Na setkání s generálním tajemníkem OSN Ban Ki-moonem sám Hun Sen prohlásil, že případ 002 bude posledním a žádné další vyšetřování nebude povoleno. Kambodžský ministr informací Khieu Kanharith pak tvrdě vystoupil proti mezinárodním pracovníkům ECCC, kteří usilovali o vyšetřování případů 003 a 004, kterým vzkázal, že se mají „sbalit a vrátit domů“. Ministr zahraničí zdůraznil, že pouze Kambodža může rozhodnout kolik podezřelých bude tribunál stíhat. Vláda měla hned několik důvodů, proč se postavit proti otevření nových případů. Hlavním argumentem, který byl opakovaně zdůrazňován i Hun Senem, byla obava z možného obnovení občanské války (Ciorciari & Heindel, 2014, s. 177).

Navzdory veškerému odporu podal mezinárodní prokurátor 7. září 2009 žádost o zahájení vyšetřování týkající se pěti zmíněných podezřelých (ECCC, n.d.). Vyšetřování

se však účastnila pouze mezinárodní strana, jelikož kambodžští pracovníci ECCC odmítali na případech participovat.

V případě 003 čelili obviněním Meas Mouth a Sou Met. Vyšetřování proti Sou Metovi však skončilo po jeho smrti v červnu roku 2015 (ECCC, n.d.). Meas Mouth byl pak ve stejném roce v nepřítomnosti obviněn z genocidy Vietnamců, také jako z vyhlazení thajských osob zajatých námořnictvem na vodách u kambodžského pobřeží. Případ 004 se týkal obvinění proti Yim Tithovi, který byl obviněn z genocidy vietnamské a Khmer Krom skupiny, stejně jako ze zločinů proti lidskosti (Open Society Justice Initiative, 2019, s. 9–11). V případě 004/01 byla mezinárodním soudcem vznesena obvinění proti Im Cheam ze zločinů proti lidskosti a závažného porušení Ženevských konvencí z roku 1949 (ECCC, 2015). Poslední, tedy případ 004/02, zahrnoval obvinění proti Ao Anovi z genocidy proti chamským muslimům a zločinů proti lidskosti (Open Society Justice Initiative, 2019, s. 8–9).

S ohledem na vydání závěrečných příkazů pravidla ECCC stanovují, že po dokončení vyšetřovací fáze vydají vyšetřující soudci, z nichž jeden je kambodžský a jeden mezinárodní, dokument, ve kterém jednomyslně rozhodnou o zamítnutí nebo vznesení obvinění a předají případ Soudnímu senátu (Open Society Justice Initiative, 2017, s. 2).

Na konci roku 2017 vydali vyšetřující soudci závěrečný příkaz v případě 004/01 zahrnující Im Cheam, ve kterém se shodli, že Cheam nepodléhá osobní jurisdikci ECCC. Tím byla zamítnuta veškerá obvinění a případ byl uzavřen (ECCC, 2018). V ostatních případech se mezinárodní a vnitrostátní soudci na závěrečných příkazech neshodli a každý vydal svůj vlastní. Národní soudce argumentoval tím, že ani jeden obviněný nespadá do jurisdikce soudu, zatímco mezinárodní soudce trval na jejich obviněních z genocidy, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti.

Tento neobvyklý vývoj situace vedl k tomu, že byl problém podroben k posouzení Vyšetřovací senátem, který rozhodl, že vydání protichůdných příkazů bylo nezákonné. Pět soudců Vyšetřovacího senátu však nedokázalo dosáhnout konsensu ohledně dalšího postupu v těchto případech. Vznikla tak patová situace, kdy nebylo možné dojít ani k uzavření případů, ani k jejich řádnému prošetření (Ryan, 2022).

V srpnu 2020 došel Nejvyšší soud ECCC k závěru, že navzdory vysokému počtu obětí v centrální zóně nedošlo po třinácti letech vyšetřování k žádné dohodě o tom, zda Ao An spadá do jurisdikce tohoto hybridního soudu či nikoliv, a rozhodl o ukončení případu 004/02 (ECCC, 2020). V prosinci 2021 pak Nejvyšší soud uplatnil svou mimořádnou jurisdikci k vyřešení posledních dvou případů týkajících se Meas Mutha a Yim Titha. Ve svém rozhodnutí soud uvedl, že způsoby, jakými byly případy řešeny, byly natolik iracionální, že nelze pokládat

ani jeden závěrečný příkaz jako legitimní. Vzhledem k patové situaci považoval soud jako jediné rozumné řešení ukončení obou zbývajících případů (Ryan, 2022).

Z této podkapitoly lze nejevidentněji vyčíst, jaký měla Kambodža vliv na procesy před ECCC a jaké byly mezery ve fungování tohoto hybridního soudu. Lze tvrdit, že kambodžská vláda v tomto případě ovlivnila výsledky soudu, a to prostřednictvím manipulace národních soudců, kteří díky systému nadpoloviční většiny byli schopni blokovat další vývoj v procesech 003 a 004. Manipulaci kambodžských soudců ze strany vlády potvrzuje citace prezidenta Soudního senátu Nil Noona, kterou ve své práci uvádí Ciorciari a Heindel (2014, s. 192). Dle jeho slov nebyli národní soudci dostatečně nezávislí, neboť byli vystaveni vyhrožování, nátlaku a úplatkům ze strany vládních úředníků. Zvláště v průběhu těchto procesů vynikl problém týkající se osobní jurisdikce ECCC, která se omezovala pouze na „osoby nejvíce odpovědné“. V tomto případě se však lze ptát, jakými způsoby může být tato definice vyložena. Jak mohlo být v tomto případě pozorováno, obě strany si tuto definici vyložily po svém. Kvůli tomu, že nedošlo k žádnému konečnému odsouzení, lze považovat procesy 003 a 004 za nejméně úspěšné ze všech zmíněných.

Závěr

Cílem této práce bylo provést podrobnou analýzu spojenou s procesem trestání Rudých Khmerů za zločiny, které spáchali v období jejich vlády v letech 1975–1979. V návaznosti na to autorka odpovídala na výzkumnou otázku: *Jakou roli sehrály Mimořádné komory soudů v Kambodži v případě trestání zločinů spáchaných Rudými Khmery?*

Hnutí Rudých Khmerů se vyvinulo z Komunistické strany Kampučí. V průběhu analýzy provedené autorkou se ukázalo, že jejich vzestup a následné převzetí moci lze především přičíst politické nestabilitě v Kambodži v té době. Jak bylo popsáno v druhé kapitole, následná genocida, kterou Rudí Khmerové po převzetí moci v Kambodži rozpoutali, představuje jeden z nejstrašnějších případů masového zabíjení v moderní historii. Během tří let, osmi měsíců a 20 dní zde pod hrůznou vládou Rudých Khmerů zemřela přibližně čtvrtina obyvatelstva. Během let následujících po svrnutí vlády strůjců těchto strašlivých činů, započala debata o jejich postavení před spravedlností.

První impuls pro souzení Rudých Khmerů přišel už v roce 1979, kdy Kambodžu okupoval Vietnam. Před Lidovým revolučním tribunálem byli však odsouzeni pouze dva představitelé Rudých Khmerů – Pol Pot a Ieng Sary. Ti byli odsouzeni za genocidu k trestu smrti. Ostatním příslušníkům hnutí se podařilo soudu uniknout díky dobrým vztahům s Vietnamem. V této době však autorka zaznamenala absenci jakékoli mezinárodní pozornosti s ohledem na činnost tohoto tribunálu. Svět se nacházel v bipolárním rozdělení v důsledku studené války a USA, odmítající jakoukoli formu spolupráce s Vietnamem, se zaměřily na podporu hnutí aktivně bojujících proti vietnamské invazi, včetně Rudých Khmerů. I tuto proměnnou lze přisoudit ke konečnému selhání tribunálu. Nedostatečná mezinárodní pozornost esenciálně oslabilu legitimitu tohoto soudního procesu, což v důsledku znamenalo, že tresty nebyly nikdy vykonány. Proto může být tato první iniciativa k potrestání Rudých Khmerů považována za neúspěšnou.

Třetí kapitola se věnovala dalšímu impulzu na cestě k potrestání představitelů Rudých Khmerů, který přišel v roce 1996. V tomto roce zaslali dva spolupředsedové kambodžské vlády dopis do OSN s žádostí o pomoc při procesu trestání zločinů spáchaných v období 1975 – 1979. Lze však polemizovat o tom, do jaké míry skutečně šlo představitelům Kambodže o souzení Rudých Khmerů. Během analýzy jednání o ustanovení hybridního soudu autorka zaznamenala několik situací, kdy došlo k napětí a neshodám v důsledku neochoty kambodžské vlády dojít ke kompromisu nebo slevit ze svých požadavků. Do jejich návrhů byly mnohdy zakomponovány podmínky tak, aby vládě zůstala určitá politická kontrola nad budoucími

procesy. V důsledku těchto neshod a neschopnosti dojít ke kompromisu došlo k tomu, že jednání trvala dlouhých šest let. Chvíli dokonce hrozilo, že k ustanovení soudu nedojde, jelikož OSN z rokování odstoupila. Nakonec jednání vyvrcholila podepsáním smlouvy o ustanovení Mimořádných komor soudů v Kambodži v roce 2003.

Procesy před Mimořádnými komorami soudů v Kambodži reprezentovaly vrchol čtyřicetiletého úsilí postavit představitele Rudých Khmerů před legitimní soud. Předtím, než byla činnost Mimořádných komor ukončena, byly projednány celkem čtyři případy, které se týkaly deseti představitelů Rudých Khmerů. Avšak pouze u dvou obžalovaných došlo ke konečnému odsouzení. Tato velmi slabá bilance byla způsobena hned několika faktory. Mezi ně autorka zařadila délku jednotlivých procesů či řadu kontroverzních situací, které během procesů nastaly. V průběhu analýzy procesů před ECCC autorka opětovně zaznamenala snahu kambodžské vlády manipulovat průběh a následný rozsudek. Ukázalo se, že prostředkem takové manipulace bylo především blokování dalšího postupu prostřednictvím systému nadpoloviční většiny či odmítnutí kambodžské strany soudu spolupracovat se stranou mezinárodní.

Mimořádné komory soudů v Kambodži primárně stíhaly válečné zločiny a zločiny proti lidskosti. Přesto byly vyneseny rozsudky i ve dvou případech genocidy, konkrétně genocidy spáchané na Vietnamcích a muslimské skupině Cham. Nemožnost označit i ostatní případy masového zabíjení v Kambodži za genocidu, lze přičíst definici OSN obsažené v Úmluvě o zabránění a trestání zločinu genocidia. Jak bylo zjištěno v první kapitole, definice genocidy v Úmluvě se vztahuje pouze na pětici skupin, která nezahrnuje politické a sociální skupiny. Zejména příslušníci těchto skupin byly terčem teroru v Kambodži, ale z důvodu definice uvedené v tomto mezinárodně uznávaném dokumentu, nelze tyto činy označit za genocidu.

S ohledem na výzkum a výše zmíněné informace lze s jistotou tvrdit, že Mimořádné komory soudů v Kambodži sehrály klíčovou roli při procesu trestání Rudých Khmerů. Tyto komory představovaly první a jedinou instituci, která byla schopna legitimně odsoudit Rudé Khmery za zločiny, které spáchali v období Demokratické Kampuč. Díky skutečnosti, že instituce vznikla ve spolupráci s OSN bylo zaručeno, že rozsudky byly uznány na mezinárodní úrovni. I Přes veškerou kontroverzi, která obklopovala jednání o ustanovení soudu a následné procesy, lze tvrdit, že tento hybridní tribunál představoval zcela jedinečný prostředek pro soudní stíhání zločinů spáchaných v Kambodži.

Na tomto místě je však nutné zdůraznit celkovou bilanci soudu. Za 16 let fungování byl soud schopen odsoudit pouze tři osoby, přičemž finálního rozhodnutí se dožili pouze dvě. Ačkoli je možné ocenit vynaloženou snahu, která byla věnována k ustanovení soudu a realizaci

následných procesů, je nutné konstatovat, že celková úspěšnost při odsuzování pachatelů masového zabíjení byla minimální. S ohledem na finanční náklady spojené s provozem ECCC (ECCC, 2024) a čas, který byl investován do odsouzení pouhých tří osob, je tedy možné konstatovat, že soudní procesy byly zjevně neefektivní.

Prostor pro budoucí výzkum vidí autorka této práce zejména ve zkoumání, jaký přínos pro mezinárodní soudnictví procesy Mimořádných komor soudů v Kambodži představovaly s ohledem na jejich ukončení činnosti v roce 2022. Dále by mohly být předmětem dalšího výzkumu zejména případy 003 a 004, neboť jak autorka v průběhu psaní této práce zjistila, tyto případy jsou na akademické úrovni velmi málo zpracovány.

Práce se zejména opírala o literární prameny v anglickém jazyce, jelikož se autorka nesešla s mnoha českými prameny, které by se touto problematikou zabývaly. Lze však tvrdit, že veškerá literatura, která byla v práci využita, se ukázala jako velmi přínosná ke zpracování tématu práce a dopomohla autorce ke zodpovězení výzkumné otázky.

Seznam zdrojů a použité literatury

Al Jazeera Staff. (2022, 22. září). Former Khmer Rouge leader Khieu Samphan loses genocide appeal. *Al Jazeera*. Dostupné z <https://www.aljazeera.com/news/2022/9/22/former-khmer-rouge-leaders-appeal-in-cambodia-genocide-case>

Carmichael, R. (2013, 14. března). Ex-Khmer Rouge Leader Ieng Sary Dead at 87. *VOA News*. Dostupné z <https://www.voanews.com/a/ex-khmer-rouge-leader-leng-sary-dead-at-87/1621214.html>

Ciorciari, J. D. & Heindel, A. (2014). *Hybrid Justice The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia*. University of Michigan Press

Clayton, T. (1999). Cambodians and the occupation: responses to and perceptions of the Vietnamese occupation, 1979—89. *South East Asia Research*. 7(3), 341–363. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23746843>

DeFalco, R. (2012, 3. února). Case 001 Appeal Judgment: Duch Sentenced to Life. *Cambodia Tribunal Monitor*. Dostupné z https://cambodiatribunal.org/wp-content/uploads/2019/07/CTM_Blog_2-3-12.pdf

Delano, D. L., & Knottnerus, J. D. (2018). The Khmer Rouge, Ritual and Control. *Asian Journal of Social Science*, 46(1/2), 79–110. Dostupné z <https://www.jstor.org/stable/26567227>

Dikötter, F. (2023). China under Mao, 1949–1976. In B. Kiernan, W. Lower, N. Naimark & S. Straus (Eds.). *The Cambridge World History of Genocide: Volume 3, Genocide in the Contemporary Era, 1914–2020*, 429–449. Cambridge University Press.

Đorđeska, M. (2022, 6. prosince). The Khmer Rouge Tribunal is Closing its Doors: Here's What to Know About its Final Case. *Just Security*. Dostupné z <https://www.justsecurity.org/84350/the-khmer-rouge-tribunal-is-closing-its-doors-heres-what-to-know-about-its-final-case/>

ECCC. (2024, 31. března). Summary of Contributions To Date by Donors. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/Summary%20of%20Contributions%20To%20Date%20by%20Donors%20As%20of%2031%20March%202024.pdf>

ECCC. (2020, srpen). SUPREME COURT CHAMBER TERMINATES THE CASE AGAINST AO AN BEFORE THE ECCC. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://eccc.gov.kh/sites/default/files/media/20200810%20PR%20FINAL.pdf>

ECCC. (2016). Case 002/01: The Appeal. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/publications/Case%20002-01%20factsheet%20English.pdf>

ECCC. (2015, 3. března). Statement of the International Co-Investigating Judge regarding Case 004. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/media/ECCC%20Im%20Chaem%20ICIJ3%20Mar%202015%20Eng%20final.pdf>

ECCC. (2013, říjen). Case 001: Duch. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/Case%20001%20Duch_OCT%202013_EN.pdf

ECCC. (2012, leden). ECCC case 001: Upcoming Final Judgment. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/articles/19-Fact%20Sheet%20on%20Case%20001%20for%20Appeal%20Judgment%20-EN-Jan%202012_0.pdf

ECCC. (2011). Decision on IENG sary's appeal against the closing order. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/document/court/decision-ieng-sarys-appeal-against-closing-order>

ECCC. (n.d.). Case 001. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/90>

ECCC. (n.d.). Pre-Trial Chamber finds that 1979 trial in absentia and royal amnesty do not bar prosecution against Ieng Sary. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/articles/pre-trial-chamber-finds-1979-trial-absentia-and-royal-amnesty-do-not-bar-prosecution-agains>

ECCC. (n.d.). Case 002/02. *Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/1298>

ECCC. (n.d.). Case 003. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/287>

ECCC. (n.d.). Case 004. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/120>

ECCC. (n.d.). Case 004/01. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/1661>

ECCC. (n.d.). Case 004/02. *Extraordinary Chambers of Courts in Cambodia website*. Dostupné z <https://www.eccc.gov.kh/en/case/topic/1691>

Ellis-Petersen, H. (2018, 16. listopadu). Khmer Rouge leaders found guilty of genocide in Cambodia's 'Nuremberg' moment. *The Guardian*. Dostupné z <https://www.theguardian.com/world/2018/nov/16/khmer-rouge-leaders-genocide-charges-verdict-cambodia>

Fawthrop, T. & Jarvis, H. (2004). *Getting Away With Genocide: Cambodia's Long Struggle Against the Khmer Rouge*. Pluto Press

Fawthrop, T. (2005). The Secrets of S21. *Index on Censorship*. 34(1), 78-81. Dostupné z <https://doi.org/10.1080/03064220512331339526>

Feierstein, D., & Town, D. A. (2014). *Genocide as Social Practise: Reorganizing Society under the Nazis and Argentina's Military Juntas*. Rutgers University Press. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt6wq9vn.6>

Goldston, J. A. (2006). An Extraordinary Experiment in Transitional Justice. *Open Society Justice Initiative*. Dostupné z https://www.justiceinitiative.org/uploads/37b0a97f-0099-4db7-b00c-74a324a8e937/jinitiatives_200604.pdf

Gopsill, A. (2020). *Humanitarianism: Keywords* Brill. Dostupné z <https://www.jstor.org/stable/10.1163/j.ctv2gjwwnw.41>

Gidley, R. (2019). *Illiberal Transitional Justice and the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia*. Palgrave Macmillan Cham

Guan, A. C. (2000). Vietnam—Cambodia relations from the Paris Peace Conference (1991) to membership of ASEAN. *South East Asia Research*. 8(1), 55–78. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23746958>

Heder, S. R. (2001). DEALING WITH CRIMES AGAINST HUMANITY: Progress or Illusion? *Southeast Asian Affairs*. 129–141. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/27912272>

Hinton, A. L. (1998). Why Did You Kill?: The Cambodian Genocide and the Dark Side of Face and Honor. *The Journal of Asian Studies*, 57(1), 93–122. Dostupné z <https://doi.org/10.2307/2659025>

Holocaust Memorial Day Trust. (n.d.). Raphael Lemkin. Holocaust Memorial Day Trust, learning from genocide – for a better future. Dostupné z <https://www.hmd.org.uk/resource/raphael-lemkin/>

Cheang, S. (2023, 1. února). Convicted Khmer Rouge leader moved to Cambodian state prison. *Apnews*. Dostupné z <https://apnews.com/article/khieu-samphan-cambodia-phnom-penh-prisons-crime-65bccf6a7337b3c143e4fb6af3c5bddf>

Cheang, S. & Harmer, J. (2020, 2. září). Khmer Rouge's chief jailer, guilty of war crimes, dies at 77. *Apnews*. Dostupné z <https://apnews.com/article/ap-top-news-international-news-asia-pacific-6c76f8aa42cadf006fe6fcc84f2a1d0b>

International Federation For Human Rights. (2013). The ECCC funding crisis must be swiftly resolved. *FIDH*. Dostupné z <https://www.fidh.org/en/region/asia/cambodia/eccc/the-eccc-funding-crisis-must-be-swiftly-resolved-13961>

Jones, A. (2006). *GENOCIDE: A Comprehensive Introduction*. Routledge

Karazsia, Z. A. (2018). An Unfulfilled Promise: The Genocide Convention and the Obligation of Prevention. *Journal of Strategic Security*, 11(4), 20–31. Dostupné z <https://www.jstor.org/stable/26627191>

Kersten, M. (2015, 28. května). The Master of Confessions – Thierry Cruvellier on the ECCC's Duch Trial. *Justice in Conflict*. Dostupné z <https://justiceinconflict.org/2015/05/28/the-master-of-confessions-thierry-cruvellier-on-the-ecccs-duch-trial/>

Khan, K. A. A. & Rudy, D. (2010, 10. června). The right of the Civil Parties to participate v. the right of the Accused to a fair and expeditious trial: challenges at the ECCC? *University of Oxford*. Dostupné z https://www.law.ox.ac.uk/sites/default/files/migrated/khanandrudy_therightofcivilpartiesvtherightoftheaccused1.pdf

Kiernan, B. (2023). The Genocides in Cambodia, 1975–1979. In B. Kiernan, W. Lower, N. Naimark & S. Straus (Eds.). *The Cambridge World History of Genocide: Volume 3, Genocide in the Contemporary Era, 1914–2020*, 518–549. Cambridge University Press.

Kiernan, B. (2008). *The Pol Pot Regime*. Yale University Press

Kimsong, K. (30. prosince 1998). 'Let Bygones Be Bygones,' Say Former DK Leaders. *The Cambodia Daily*. Dostupné z <https://english.cambodiadaily.com/news/let-bygones-be-bygones-say-former-dk-leaders-12654/>

Korstjens, S. (2016). Smashing the Enemies: The Organization of Violence in Democratic Kampuchea. In U. Ü. Üngör (Ed.), *Genocide* (pp. 131–148). Amsterdam University Press. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/j.ctt1d8hb37.9>

Kunz, J. (1949). The United Nations Convention on Genocide. *The American Journal of International Law*, 43(4), 738-746. Cambridge University Press. Dostupné <https://www.jstor.org/stable/2193262>

Langran, I. (2000). Cambodia in 1999: Year of Hope. *Asian Survey*. 40(1), 25–31. Dostupné z <https://doi.org/10.2307/3021217>

Lemkin, R. (1944). *Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of government, Proposals for Redress*. Rumford Press.

Lemkin, R. (1946). Genocide. *The American Scholar*, 15(2), 227-230. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/41204789>

Marks, S. P. (1999). Elusive Justice for the Victims of the Khmer Rouge. *Journal of International Affairs*. 52(2), 691–718. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/24358060>

McGrew, L., & Worden, S. (2017). *Lessons from Cambodia's Paris Peace Accords for Political Unrest Today*. US Institute of Peace. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/resrep20210>

Ngor, H. & Warner, R. (2020). *Vražedné pole*. Nakladatelství JOTA

News Wires. (2018, 16. listopadu). Former Khmer Rouge leaders found guilty of genocide in landmark ruling. *France 24*. Dostupné z <https://www.france24.com/en/20181116-former-khmer-rouge-leaders-found-guilty-genocide-landmark-ruling-cambodia>

Novotná, K. (n.d.). Pojem Společného zločinného plánu jako forma páčání zločinu podle mezinárodního práva. Právnická fakulta Masarykovy Univerzity. Dostupné z https://www.law.muni.cz/sborniky/Days-of-public-law/files/pdf/mep/Novotna_K.pdf

Nožina, M. (2007). *Dějiny Kamodže*. Praha: Nakladatelství lidové noviny

Open Society Foundation. (2010, 26. července). The Duch Trial: A Good Example for the Cambodian Courts. Open Society Foundation. <https://www.opensocietyfoundations.org/newsroom/duch-trial-good-example-cambodian-courts>

Open Society Justice Initiative. (2019, srpen). Recent Developments at the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia: August 2019. Open Society Justice Initiative. Dostupné z <https://www.justiceinitiative.org/publications/latest-developments-at-the-extraordinary-chambers-in-the-courts-of-cambodia-august-2019>

Open Society Justice Initiative. (2017, červen). Recent Developments at the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia: Threat to Permanently Stay Cases 003, 004 and 004/2A. *Open Society Justice Initiative*. Dostupné z <https://www.justiceinitiative.org/uploads/18f1be25-54b4-4e34-9bb5-a784cbeceadd/recent-developments-eccc-june-2017-20160614.pdf>

OSN. (1997). Letter dated 21 June 1997 from the First and Second Prime Ministers of Cambodia addressed to the Secretary-General. Dostupné z https://www.eccc.gov.kh/sites/default/files/June_21_1997_letters_from_PMs-2.pdf

OSN. (1999). Report of the Group of Experts for Cambodia established pursuant to General Assembly resolution 52/135. Dostupné z <http://www.unakrt-online.org/sites/default/files/documents/1999%20Experts%20Report%281%29.pdf>

OSN. (1948). Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 260, Úmluva o zbránění a trestání zločinu genocidy. Dostupné z <https://documents.un.org/doc/resolution/gen/nr0/044/31/img/nr004431.pdf?token=8GQyPiHUBrhE720WPi&fe=true>

OSN. (1946). Usnesení Valného shromáždění OSN č. 96/1., o zločinu genocidy. Dostupné z https://legal.un.org/avl/pdf/ha/ga_95-I/ga_95-I_ph_e.pdf

Peou, S. (1998). Cambodia in 1997: Back to Square One? *Asian Survey*. 38(1), 69–74. Dostupné z <https://doi.org/10.2307/2645469>

Peou, S. (1998). The Cambodian Elections of 1998 and Beyond: Democracy in the Making? *Contemporary Southeast Asia*. 20(3), 279–297. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/25798430>

Peou, S. (1999). Cambodia in 1998: From Despair to Hope? *Asian Survey*. 39(1), 20–26. Dostupné z <https://doi.org/10.2307/2645590>

Pradhan, S. D. (2022). Vietnam's role in Cambodia 1978-1989: Elimination of Khmer Rouge. *The Times Of India*. Dostupné z <https://timesofindia.indiatimes.com/blogs/ChanakyaCode/vietnams-role-in-cambodia-1978-1989-elimination-of-khmer-rouge/>

Ratner, S. R. (1999). The United Nations Group of Experts for Cambodia. *The American Journal of International Law*. 93(4), 948–953. Dostupné z <https://doi.org/10.2307/2555361>

Roberts D. (1994). The Cambodian Elections of 1993. *Electoral Studies – An International Journal*. 13(2). Dostupné z https://www.academia.edu/7102773/The_Cambodian_Elections_of_1993

Robinson, G. (2023). Half a Century of Genocide and Extermination: Indonesia, 1965–1966; East Timor, 1975–1999; and West Papua, 1963–2020. In B. Kiernan, W. Lower, N. Naimark & S. Straus (Eds.), *The Cambridge World History of Genocide: Volume 3, Genocide in the Contemporary Era, 1914–2020*. 450–475. Cambridge University Press.

Ryan, H. (2022, 4. února). AND THEN, FINALLY, A JUDGE WROTE THE SHAMEFUL END OF THE KHMER ROUGE TRIBUNAL. Justiceinfo.net. Dostupné z <https://www.justiceinfo.net/en/87248-finally-judge-wrote-shameful-end-khmer-rouge-tribunal.html>

Saliba, M. & Nims, T. (2009, 26. července). DUCH SENTENCED TO 35 YEARS IN PRISON; WILL SERVE ONLY 19. *Cambodia Tribunal Monitor*. Dostupné z https://cambodiatribunal.org/wp-content/uploads/2019/07/ctm_blog_7-26-2010.pdf

Schabas, W. (2000). *Genocide in International Law: The Crimes of Crimes*. Cambridge University Press.

Scheffer, D. (2008). The Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia. *Northwestern University School of Law Center for International Human Rights and Documentation Center of Cambodia*. Dostupné z https://cambodiatribunal.org/wp-content/uploads/2013/08/history_history-analysis-scheffer_english.pdf

SEIFF, A. (2013). SEEKING JUSTICE IN THE KILLING FIELDS: For a war crimes tribunal in Cambodia, successful prosecution of Khmer Rouge leaders is no sure thing. *ABA Journal*. 99(3), 50–57. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/23425095>

Soco, R. (2021, 26. října). ECCC to Close Permanently by End of 2022. *EAC News Cambodia*. Dostupné z <https://eacnews.asia/home/index/kh>

Straus, S. (2023). A Short History of Genocide Prevention across the Long Twentieth Century. In B. Kiernan, W. Lower, N. Naimark & S. Straus (Eds.). *The Cambridge World History of Genocide: Volume 3, Genocide in the Contemporary Era, 1914–2020*, 763–787. Cambridge University Press.

Ternon, Y. (1997). *Genocidy XX. století: Zločinný stát*. Themis.

Tocháček, R. (2023, 20. března). Khieu Samphan definitivně vinen: Mimořádné senáty soudů v Kambodži po vyhlášení svého posledního verdiktu končí činnost. *Centrum pro lidská práva a demokracii*. Dostupné z <https://www.centrumlidskaprava.cz/khieu-samphan-definitivne-vinen-mimoradne-senaty-soudu-v-kambodzi-po-vyhlaseni-sveho-posledniho>

Tyner, J. A., & Edwards, M. (2023). The Khmer Rouge Bureaucrats: Counting the Missing. In J. Heath & A. Zahedi (Eds.), *Book of the Disappeared: The Quest for Transnational Justice*,

214–233. University of Michigan Press. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.11953892.15>

Tyner, J., Ye, X., Kimsroy, S., Wang, Z., & Fu, C. (2016). Emerging data sources and the study of genocide: a preliminary analysis of prison data from S-21 security-center, Cambodia. *GeoJournal*. 81(6), 907–918. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/44132610>

Vianney-Liaud, M. (2014, říjen). CONTROVERSY ON THE CHARACTERIZATION OF THE CAMBODIAN GENOCIDE AT THE EXTRAORDINARY CHAMBERS IN THE COURTS OF CAMBODIA. International Crimes Database. Dostupné z https://www.internationalcrimesdatabase.org/upload/documents/20141022T141836-ICD%20Brief%20-%20Vianney-Liaud_FINAL%20VERSION.pdf

VOA. (2012, 13. září). Pol Pot's Sister-in-Law Deemed Unfit for Trial. VOA News. Dostupné z <https://www.voanews.com/a/pol-pot-sister-in-law-infit-to-stand-trial/1507003.html>

Williams, S. (2004). The Cambodian Extraordinary Chambers: A Dangerous Precedent for International Justice? *The International and Comparative Law Quarterly*. 53(1), 227–245. Dostupné z <http://www.jstor.org/stable/3663143>

Woolford, A.; June, W.; Um, S. (2021). “We Planted Rice and Killed People:” Symbiogenetic Destruction in the Cambodian Genocide. *Genocide Studies and Prevention: An International Journal*. 15(1). Dostupné z <https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1805&context=gsp>

Zelenda, J. (2009). *Stručná historie států: Kambodža*. Praha: Libri

Zucker, E. M. (n.d.). THE RISE AND FALL OF THE KHMER ROUGE REGIME. *Asia Pacific Curriculum*. Dostupné z <https://asiapacificcurriculum.ca/learning-module/rise-and-fall-khmer-rouge-regime>

(2006). Obituary: Ta Mok. BBC UK. Dostupné z <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/5128664.stm>

(n.d.). Chronology of Cambodian Event since 1950. Yale University. Dostupné z <https://gsp.yale.edu/case-studies/cambodian-genocide-program/publications/chronology-cambodian-events-1950>

(n.d.). Origins of the Khmer Rouge. United States Holocaust Memorial Museum. Dostupné z <https://www.ushmm.org/genocide-prevention/countries/cambodia/origins-of-the-khmer-rouge>

(n.d.). Period of democratic transition: 1991–1993 Pro-democracy civic movement: not present. Freedom House. Dostupné z https://freedomhouse.org/sites/default/files/inline_images/Cambodia.pdf

(n.d.). War closes in on Cambodia. United States Holocaust Memorial Museum. Dostupné z <https://www.ushmm.org/genocide-prevention/countries/cambodia/war-closes-in>

Abstrakt

Bakalářská diplomová práce se zabývala případem trestání Rudých Khmerů za jejich zločiny spáchané v období jejich vlády v letech 1975–1979, které je označováno za období kambodžské genocidy. Práce se neomezila pouze na zkoumání povahy kambodžské genocidy, ale kladla zvláštní důraz zejména na vznik a procesy před Mimořádnými komorami soudů v Kambodži. Tyto komory představují instituci, která byla vytvořena s cílem postavit Rudé Khmery před spravedlnost. Cílem této práce bylo odpovědět na výzkumnou otázku: *Jakou roli sehrály Mimořádné komory soudů v Kambodži v případě trestání zločinů spáchaných Rudými Khmery?* Analýzou problematiky pak bylo zjištěno, že Mimořádné komory soudů sehrály klíčovou roli při procesu trestání Rudých Khmerů za jejich zločiny. I přes veškerou kontroverzi, která obklopovala jednání o ustanovení soudu a následné procesy, lze tvrdit, že tento hybridní tribunál představoval zcela jedinečný prostředek pro soudní stíhání zločinů spáchaných v Kambodži.

Klíčová slova: Kambodža, Rudí Khmerové, genocida, Mimořádné komory soudů v Kambodži

Abstract

This bachelor thesis dealt with the case of punishing the Khmer Rouge for their crimes committed during the period of their rule from 1975-1979, which is referred to as the period of the Cambodian genocide. The thesis did not limit itself to an examination of the nature of the Cambodian genocide but placed particular emphasis on the origins and trials before the Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia. These chambers represent an institution that was created to bring the Khmer Rouge to justice. The aim of this thesis was to answer the research question: *What role did the Extraordinary Chambers of the Courts in Cambodia play in the case of punishing crimes committed by the Khmer Rouge?* The analysis of the issue then revealed that the Extraordinary Chambers of the Courts played a key role in the process of punishing the Khmer Rouge for their crimes. Despite all the controversy that surrounded the negotiations to establish the court and the subsequent trials, it can be argued that this hybrid tribunal represented an entirely unique means of prosecuting crimes committed in Cambodia.

Keywords: Cambodia, Khmer Rouge, genocide, Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia